

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Rikosasioiden nopean menettelyn haasteet ja mahdollisuudet

Antti Hämäläinen

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Rikosasioiden nopean menettelyn haasteet ja mahdollisuudet

Antti Hämäläinen
Liiketalous - juridinen
Opinnäytetyö
Toukokuu 2018

Antti HämäläinenAntti Hämäläinen

Rikosasioiden nopean menettelyn haasteet ja mahdollisuudet

2018

Sivumäärä 60

Opinnäytetyö perustuu syyttäjänlaitoksen suunniteltuun organisaatiouudistukseen ja nopean menettelyn valtakunnalliseen yhtenäistämiseen. Tulevien muutosten aiheuttamat haasteet ja niiden löytäminen, sekä löydösten kautta tapahtuva kehittyminen toimivat opinnäytetyön keskiössä. Opinnäytetyössä hyödynnetään empiiristä näkemystä harjoittelusta Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirastossa ja opinnäytetyö ja sen tulokset on suunnattu samalle taholle.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä perehdytään luotettavan tutkimuksen suorittamiseen ja tuetaan tätä tietoperustalla rikosprosessista ja sen taustoista, nopean menettelyn näkökulmasta. Tietoperusta pyrkii sisällyttämään tutkimuksen kannalta kriittiset juridiset aiheet kokonaisuuksien ymmärtämiseksi ja tutkimustekniset kulmakivet onnistuneen kyselylomakkeen ja tutkimuksen aikaansaamiseksi.

Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osassa toteutettiin kyselytutkimus Helsingin, Itä-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan ja Oulun syyttäjänviraston syyttäjille. Kysely tavoitti teoreettisesti noin 160 syyttäjää pohjautuen vuoden 2017 henkilöstötietoihin. Vastauksia kyselyyn saatiin 78 kappaletta, joka lähentelee 50 prosenttia koko otannasta. Kyselyn tulokset nostivat esiin haasteita ja mahdollisuuksia organisaatiouudistusta ja yhtenäistettävään nopeaa toimintaa ajatellen. Ristiintaulukoinnilla toimipisteiden, työvuosien ja toimenkuvan perusteella saatiin tuloksia asennoitumisesta nopean toiminnan syyttäjän toimimisesta. Keskeisimpinä tuloksina tutkimuksesta saatiin selvitettyä nopean toiminnan syyttäjälle sopivin ajanjakso ja odotuksia nopean toiminnan syyttäjänä toimimista kohtaan. Esimerkiksi 2-5 vuotta syyttäjänä toimineet vastaajat kokivat ammattitaitonsa kehittymisen kärsivän muilla osa-alueilla, mikäli toimisivat nopean toiminnan syyttäjänä. Lisäksi saatiin varmistusta syyttäjälaitoksen linjaamille tavoitteille ja ideologialle uudistuksen takana.

Kokonaisuutena opinnäytetyö ja suoritettu tutkimus loivat konkreettisia tuloksia parhaillaan meneillään olevasta hankkeesta. Jatkuvasti kehittyvässä tilanteessa tieto vanhentuu nopeasti, mikä edellytti opinnäytetyön ja tutkimusprosessin suorittamista tehokkaasti. Aikataulusta huolimatta tietoperusta muodostui aihetta kuvaavaksi ja kyselytutkimuksen tuloksista saatiin käyttökelpoista materiaalia kuluvan vuoden 2018 loppuvuoteen sijoittuvia muutoksia ajatellen.

Asiasanat: Syyttäjälaitos, Organisaatiouudistus, Rikosprosessi, Tutkimus

Antti HämäläinenAntti Hämäläinen

Challenges and opportunities of accelerated procedure In criminal cases

2018

Pages

60

The thesis is based on the prosecutor's offices new plans of nationally reshaping the organization structure and accelerated procedures in criminal cases. Upcoming challenges brought about by changes made and developing through the findings are the key factors in this thesis. The thesis capitalizes on empirical experience and internship in the prosecutors office for whom the thesis is also produced.

The theoretical framework of the thesis consisted of producing reliable research and viewing criminal procedure and it's background, from an accelerated procedures perspective. The knowledge base included important legal themes to understand the bigger picture and open up the basics of conducting a reliable survey and questionnaire.

The investigational part of the thesis carried out a survey to Helsinki metropolitan area's and Oulu's prosecutors. The survey reached theoretically around 160 prosecutors based on last years personnel information. The survey gathered 78 answers, which comes close to 50 % response rate. The survey results brought up challenges and opportunities concerning the nationwide reshaping of the organization structure and accelerated procedures in criminal cases. Cross tabulation with different offices, working experiences and job descriptions gave results as to an approach to an ongoing reshape. Central survey results assessed the best period of time and expectations for mainly working as an accelerated procedures prosecutor. For example prosecutors with 2-5 years of experience felt that their expertise could suffer from working solely as an accelerated procedures prosecutor. Confirmation relating to the prosecutors offices' visions and goals concerning the reshape were also approved through the survey answers.

As a whole the thesis and implemented survey created concrete results for the ongoing project. A continuously developing situation required the thesis and survey to be carried out effectively. Regardless of the strict schedule the thesis adhered to the theme and created useful material for the reshaping scheduled for the last quarter of this year.

Keywords: Prosecutors, Organization, Criminal procedure, Research

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Oikeusprosessin toimintaympäristö	6
2.1	Kriminaalipolitiikka ja kriminologia	8
2.1.1	Kriminaalipolitiikan laaja kehitys	10
2.1.2	Kriminaalipolitiikan tavoitteita	12
2.2	Rikosprosessi	14
2.2.1	Prosessin kulku	15
2.2.2	Prosessin päävaiheet	16
2.3	Nopean menettelyn rikosprosessivaiheet	18
2.4	Menettely tuomioistuimen ulkopuolella	20
2.4.1	Esitutinnan päättäminen ja rajoittaminen	21
2.4.2	Sovittelu	22
2.5	Tarkoituksenmukaisuus ja laatutavoitteet	23
3	Tutkimus	26
3.1	Tutkimuksen suunnittelu	27
3.2	Tutkimusmenetelmät	28
3.2.1	Määrällinen ja laadullinen	28
3.2.2	Aineistohankinta	31
3.2.3	Kyselylomake	33
3.3	Tutkimuksen luotettavuus	37
3.4	Analysointi	38
4	Syyttäjille suunnattu kysely	40
4.1	Kyselyn tulokset ja analysointi	42
4.2	Kehitysehdotus	54
	Lähteet	56
	Kuviot	58
	Liitteet	59

1 Johdanto

Rikollisuuden kehittymistä ja yksittäisten tekojen kasvavaan määrään vastatessaan oikeuslaitos on velvoitettu kehittämään toimintaansa. Tilastoista nähtäviin tarpeisiin vastaaminen ja sisäinen uudistaminen toimivat keinoina vastata ilmenneisiin ja ennakoituihin haasteisiin. Yhtenäinen ja valtakunnallinen toiminnan ohjaus, sekä resurssien tarkempi kohdistaminen tulevat olemaan vahvasti esillä syyttäjänlaitoksen pelikirjassa kuluvana vuonna 2018. Toimintaa tehostetaan lanseeraamalla valtakunnallisesti yhdenmukaisesti toimivat syyttäjänlaitoksen nopeantoiminnan joukot ja suorittamalla organisaatiouudistus yhdistämään alueelliset virastot. Tavoitteena uudistukselle on lisätä nopeasti käsiteltävissä asioissa tehtävien ratkaisujen yhdenmukaisuutta ja laatua, sekä parantaa mahdollisuuksia yksinkertaisten työtehtävien siirroilla tehtävään syyttäjien työtaakan valtakunnalliseen tasaamiseen. Toiminnan taka-ajatukseksi on vapauttaa resursseja tosiasiallisesti kaikkein vaativimpien rikosasioiden hoitamiseen. Organisaatiotasolla lähihistorian suurin muutos ei tule olemaan kivuton, mutta avaa aikaansaamiensa haasteiden varjolla uudenlaisia mahdollisuuksia joustavuudelle ja yhteistyölle.

Organisaatiomuutoksen ja nopean käsittelyn käynnistämiseen liittyviin muutoksiin voidaan valmistautua ja tehdä siirtymistä porrastetusti. Uudistuksia pilotoidaan jo parhaillaan ja uudistuksen osa-alueita voidaan käynnistää toisistaan riippumatta. Uudistuksen myötävaikutuksena muutkin osa-alueet kokevat muutoksia ja prosessin edetessä muodostuva informaatio mahdollistaa jatkuvan kehityksen. Tässä opinnäytetyössä keskitytään organisaatiomuutokseen rikosasioiden nopean menettelyn näkökulmasta ja tutkitaan sen lähtökohtia rikosprosessissa teoreettisesti ja tutkimuksellisesti. Tutkimuksellisenä metodina käytetään kyselytutkimusta, jolla pyritään selvittämään lähtökohtia organisaatiouudistukseen ja nopeaan menettelyyn, sekä luomaan tuloksia hyödynnettäväksi käynnissä olevassa muutoksessa.

2 Oikeusprosessin toimintaympäristö

Oikeusprosessi on laaja ja monikäyttöinen termi, joka asiansyhteydestä riippuen kuvaa juridisen prosessin kulkua sen eri vaiheissa. Kyseessä on oikeudellinen ilmiö, joka noudattaa laissa säänneltyä tapahtumaketjua. Suppeassa määritelmässä oikeusprosessilla voidaan viitata pelkkään oikeudenkäyntiin ja sen seuraamuksiin. Oikeusprosessi tukeutuu ja muodostuu useista edeltävistä prosesseista ja kulminoituu lähtökohtaisesti niiden päämääräksi. Joissakin tapauksissa prosessi voidaan kuitenkin päättää jo ennen oikeudenkäyntiä, silti saavuttaen

lainvoimainen päätös. Tällaiset erityiset prosessilajit säästävät resursseja silti täyttäen vaaditun normiston.¹

Oikeusprosessin käynnistää rikos. Rikoksella tarkoitetaan laissa rangaistavaksi säädettyä inhimillistä tekoa. Rikos muodostuu tunnusmerkistön mukaisuudesta, oikeudenvastaisuudesta ja syyllisyydestä. Tunnusmerkistöllä tarkoitetaan rikossäännösten kuvaamia eri rikosten piirteitä ja rikosvastuun yleisiä edellytyksiä. Oikeudenvastaisuus tarkoittaa tapauskohtaisia poikkeuksia, joissa tunnusmerkistön mukainen teko katsotaan sallituksi. Esimerkki oikeudenvastaisuudesta on hätävarjelu, jossa tehdään mahdollisesti rikollisen tunnusmerkistön täyttämä teko, mutta tilanteen olosuhteiden valossa voidaan teko vapauttaa vastuusta. Syyllisyys kokoaa rikoksen elementit yhteen ja esittelee vastuun tehdystä rikoksesta. Vastuu rikoksesta jakautuu vastuuperusteisiin, joissa syy-yhteys, vaara, tahallisuus ja tuottamus kuvaavat vastuun erilaisia tapoja ilmetä rikoksessa.²

Rikollinen teko perustuu rikosoikeuteen, joka tarkoittaa yleisesti rikosta ja rangaistusta käsittelevää rikoslakia ja muuta normiaineistoa. Rikoslain 1-10 luvut muodostavat rikosoikeuden yleisen osan ja sisältävät keskeisimmät asiat rikosoikeudessa. Rikosoikeutta ohjaavat myös yleiset opit, jotka ovat lainopin ja oikeudenkäytännön kehittämiä yleisiä metodeja, teorioita ja käsitteitä.³ Rikosasioiden käsittely mukailee 1990-luvulla alkanutta oikeuslaitosuudistusta ja myöhemmin 1997 uudistettua alioikeuskäsittelyä. Käräjäoikeuksien perustaminen 1993 ja sitä myöhemmin seurannut 11.7.1997 annettu laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997, ROL) muodostavat rikosoikeusprosessin toimintaympäristön pohjan. Sitten lisäyksiä ja kehityksiä vastaanottanut toimintaympäristö esitteli esimerkiksi 1.10.2006 alkaen kirjallisen menettelyn vähäisissä tunnustetuissa rikosasioissa (243/2006). Jatkokäsittelyitä ja niiden mahdollisuuksia tarkasteltiin uudestaan ja prosessia pyrittiin parantamaan vastaamaan edellytyksiin käsitellä asioita tehokkaasti ja antaa siinä hyvin perusteltu tuomio.⁴

¹ Frände ym. 2016. Prosessin sisältö.

² Tapani & Tolvanen 2013, 3-5.

³ Tapani & Tolvanen 2013, 3-4.

⁴ Jokela 2018, 1-3.

Rikosoikeus asettuu kotimaisessa oikeuskulttuurissa omaksi kokonaisuudeksi, eli oikeudenalaksi. Oikeusjärjestyksessä erotetaan yksityisoikeus ja julkisoikeus. Yksityisoikeuteen kuuluvat esimerkiksi varallisuus oikeus ja perheoikeus ja julkisoikeuteen sisältyvät muun muassa hallinto-oikeus ja valtiosääntöoikeus. Rikosoikeus sijoittuu perinteisesti julkisoikeuden alaisuuteen johtuen tarkastelusta, jossa valtio kohtaa yksityisen henkilön. Rikosoikeuden kanssa yhteisiä piirteitä jakaa prosessioikeus. Rikosoikeus määrittää asiat ja rikosprosessi luo käytännön menettelyt. Tällöin voidaan puhua rikosprosessioikeudesta. Rikosprosessioikeuden ja rikosoikeuden muodostuminen saavat viitteitä 2010-luvun kansainvälisestä ja eurooppalaisesta oikeudenkäytöstä ja euroopan unionin oikeudesta, sekä kotimaisesta kriminaalipolitiikasta. Kriminaalipolitiikka luo rikosprosessioikeudelle pohjan ja tutkii oikeudenalaa. Rikoslakimme pohjautuu muodollisesti vuoteen 1889, mutta on vaatinut suurilta osin muovautumista nykypäivän tarpeisiin.⁵

Rikosoikeus luo yhteyden kriminaalipolitiikkaan yhteiskuntapolitiikan, rangaistusuhun ja moraalikäsitteiden kautta. Rikosoikeuden luomat vaikuttimet toimivat kriminaalipolitiikan keinoina ohjatesaan kriminaalipolitiikkaa ja sen kehitystä yhteiskunnassa. Rangaistuksilla pyritään yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseen ja tekoja määrätään rangaistavaksi yhteiskuntapoliittisten normien muodostamiseksi. Ihmisten toimintaa pyritään ohjaamaan pelotevaikutuksella ja rangaistavien tekojen moraalittomuudella. Rikosoikeusjärjestelmä ylläpitää ja vahvistaa moraalikäsitteistä rikollisista asioista ja rikoksen tekijä punnitsee rangaistusuhun ja houkutuksen välimaastossa molempia vaihtoehtoja toimien tietoisena asian rikollisuudesta.⁶

2.1 Kriminaalipolitiikka ja kriminologia

Kriminaalipoliittinen kehitys sitoutuu oikeusprosessiin ja sen kehitykseen vahvasti. Muuttuva ja kasvava rikollisuus koettelee rikosoikeusprosessin rajoja. Edellä mainitun kehityksen ja laissa määrättyjen tavoitteiden luoman yhtälön täyttyminen pakottaa oikeusprosessin kehittymään sen jokaisessa vaiheessa. Tehostaminen, nopeuttaminen ja sidosryhmien yhteistyö mahdollistavat uusia menetelmiä, joista muodostuu standardisoituja vaihtoehtoja rikosprosessin

⁵ Melander 2010, 1-5.

⁶ Tapani & Tolvanen 2013, 36-46.

aikana. Kehitys kulkee lainsäädännön kautta ja täten vaatii ennakoivaa ja kauaskatseista näkökulmaa.

Kehitystä takaamassa on rikollisuutta tutkiva tiede, eli kriminologia. Rikollisuudesta tutkitaan esimerkiksi rikollisuutta, rikollisia, uhreja ja rikollisuuden kontrollointia. Kriminologia tutkii asioita empiirisellä ja teoreettisella tasolla. Kriminologiset teoriat tutkivat rikosentekijän käyttäytymistä ja selityksiä rikoksille. Selityksiä voidaan pyrkiä löytämään rikoksen tekijästä itsestään tai häntä ympäröivistä muuttujista ja yhteisöistä. Empiirinen kriminologia perustuu kriminaalipoliittiseen keskusteluun ja toimenpiteisiin, joka muodostaa tutkimustietoa ajan-kohtaisesti ja käytännönläheisesti.

Kriminaalipoliitiikalla tarkoitetaan yleistetysti yhteiskunnallista päätöksentekoa rikollisuutta koskien. Kriminaalipoliitiikka jakautuu kriminologian tavoin myös käytännölliseen ja tieteelliseen haaraan. Tieteellisessä kriminaalipoliitiikassa pyritään tuottamaan viiveettä saatavilla olevaa tutkimustietoa ja osoittaa systemaattisia periaatteita kriminaalipoliittiselle päätöksenteolle. Käytännöllisellä tasolla kriminaalipoliitiikka pohtii ennakoivasti haasteita ja mahdollisuuksia tulevasta ja tutkii kriittisesti vallitsevaa lainsäädäntöä.⁷

Jatkuvat teknologiset ja yhteiskunnalliset muutokset ovat esimerkkejä vaikuttimista, jotka ohjaavat kriminaalipoliittista kehitystä. Kriminaalipoliittinen ohjausfunktio kohtaa painetta mukautua näihin muutoksiin ja säilyä prospektiivisesti ihmisten käyttäytymistä ohjaavana. Yleisesti rangaistavan teon vaikutuksen teho perustuu sanktion pelkoon, moraaliin tai yleiseen haluun noudattaa lakia.⁸ Lainkuuliaisuus Suomessa ja pohjoismaissa on yleisesti korkealla tasolla, mutta globalisoituvassa maailmassa ja rikollisuuskulttuurissa ovat moraaliset vaikutukset yleisenä vaikuttimena hälvenemässä. Erityisesti pohjoismaissa moraalialuella luovalla vaikutuksella on ollut kriminaalipoliitiikassa selkeä asema. Kriminaalipoliitiikka kehittyy yhteiskunnan ja yhteisöjen mukana keräten vaikutuksia ympäriltään.

⁷ Tapani & Tolvanen 2013, 14-18.

⁸ Frände ym. Prosessioikeus. 2016. Järjestelmien ja instituution tarkastelu.

2.1.1 Kriminaalipolitiikan laaja kehitys

Kriminaalipolitiikalle määriteltiin 1960-luvulla päämääräksi rikollisuuden ja vastustamistoimenpiteistä johtuvien kärsimysten ja kustannusten vähentäminen. Rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää arvioitiin uudestaan ja rangaistusten tehtävää moitteena korostettiin ja rangaistuksia yhdenmukaistettiin. Kriminaalipolitiikkaa alettiin 1970-luvulle siirryttäessä tarkastella kustannustehokkuuden näkökulmasta ja toteutettiin humanisuuteen tähtäävää kriminaalipolitiikkaa.⁹

Rikollisuuden kasvukaudet sijoittuvat yhteiskunnan murrosvaiheisiin. Kaupungistuminen, muuttoliikkeet tai elinkeinorakenteiden muutokset näkyvät rikostilastoissa- ja tilanteissa. Tämä ilmiö on globaali ja sen eri vaiheet ovat hyvin havaittavissa ja verrattavissa esimerkiksi Euroopan mittakaavassa. Maksuliikenteen muutokset 1970-luvulta alkaen esittelivät käyttöshekki- ja maksukorttirikokset ja autokannan moninkertaistuminen vaikutti autoihin kohdistuvien rikosten merkittävään kasvuun.¹⁰ Liikennemoraalin parantaminen ja liikennejuopumusten ehkäiseminen kriminaalipolitiikan keinoin esittelivät promilleraajat ja nykypäivää kuvaavampia muutoksia sakkoihin ja vankeustuomioihin liikennejuopumuksissa.¹¹ Rikollisuuden viralliskontrollin asema vahvistui kaupungistumisen myötä. Naapureiden ja tuttavien luoma vahva lähi-kontrolli katosi tässä uudessa ympäristössä. Samalla yhä useampi rikos ilmoitettiin poliisille vakuutusuojan nimissä. Vakuutusyhtiöiltä haettavien korvausten kytkeytyminen rikosilmoitukseen kasvatti rikosasioiden määrää tilastojen valossa. Varkausrikosten kohdistuminen yksityisten henkilöiden lisäksi yhteisöuhreihin ja liikeyrityksiin esitteli tarpeen niille suunnattuun väylään rikosilmoituksille. Perinteisten yksilöä vastaan tehtyjen rikosten rinnalle muodostui yhteisöllisiin oikeushyviin kohistuvia rikoksia, kuten myymälävarkaudet sekä julkisyhteisöihin kohdistetut petokset ja vahingonteot.¹²

Kotimaisten muutosten ja yhteiskunnan eri vaiheiden lisäksi 1990-luvulla alettiin kriminaalipolitiikassa eurooppalaistumaan ja kansainvälistymään. Suomen liittyminen Euroopan

⁹ Hinkkanen & Mäkipää 2013, 11-16.

¹⁰ Lappi-Seppälä ym. Rikosoikeus 2017, Rikollisuuden muutokset.

¹¹ Hinkkanen & Mäkipää 2013, 14.

¹² Lappi-Seppälä ym. Rikosoikeus 2017, Kontrollimuutokset.

neuvostoon ja sen ihmisoikeussopimukseen vahvistivat ihmisoikeusajattelua. Perusoikeuksia uudistettiin vuonna 1995 ja kriminaalipolitiikkaa alettiin pohjustaa perusoikeuksien tuomien oikeushyvien suojeluun. 2000- luvulle siirryttäessä tutkittiin eri asioiden kriminalisointia ja sen mahdollisia vaikutuksia. Kriminaalipolitiikan ja rikosoikeuden eurooppalaistuminen hajauttivat kotimaista kriminaalipolitiikkaa ja sen koherenssia. Samalla oikeuden toimintaympäristön huomioiminen ja konteksti vaativat entistä enemmän huomiota tapauskohtaisesti.¹³

EU-rikosoikeuden kriminaalipoliittisesti vaikuttava historia voidaan todeta Suomessa vielä melko nuoreksi. Rikosoikeudellinen yhteistyö virallistettiin Maastrichtin sopimuksella vuonna 1993. Varhain ennen tätä toimittiin EU:n alueella kuitenkin jo vaihtelevin kokoonpanoin poh-tien alueeseen kohdistuvia rikosuhkia, mutta kriminaalipoliittinen yhtenäistyminen sai odot-taa 1990- luvulle. Merkittävimmät sopimukset EU:n alueella olivat Maastrichtin sopimus, Ams-terdamin sopimus ja Lissabonin sopimus. Maastrichtin sopimus pohjusti Euroopan unionin syn-tyä ja yhteistä valuuttaa, sekä esitteli peruspilarit: yhteisö, yhteinen ulko- ja turvallisuuspoli-tiikka ja yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa. Amsterdamin sopimus astui voimaan toukokuussa 1999 Euroopan unionin perussopimuksena ja kehitti unionia alueena esimerkiksi lähentäen kansalaisia, parantaen kriisinhallintaa ja rauhanturvaamista, sekä laajentaen Euroopan unio-nin toimivaltaa. Amsterdamin sopimuksen lisäpöytäkirjana mahdollistettiin myös vapaa liikku-vuus Schengen-alueella. Lissabonin sopimus astui voimaan 2009 pyrkimyksenään parantaa Eu-roopan unionin toiminnan tehokkuutta demokraattisuutta ja yhtenäisyyttä. Perusopimusten aikaansaamien kansanäänestysten ja maiden perustuslakeihin tapahtuneen ratifioinnin kautta eurooppalaistunut kriminaalipolitiikka ja sen yhtenäisyys levisi tarkoituksenmukaisesti.¹⁴

Kehittyminen edellä mainittujen muutosten tapahtuessa on vaatinut jatkuvaa kriminologista tutkimusta ja sen pohjalta tehtyjä muutoksia toteutettuun kriminaalipolitiikkaan, jolla rikolli-suuden kontrollointia ohjailaan. Rangaistusten ankaroitumisella tai lieventämisellä on oh-jailtu rikollisuuden kontrollia ja esimerkiksi vaikutettu käyttäytymismuutoksiin kiinnijäämis-riskin ja muiden vaikuttimien avulla. Kriminaalipolitiikan tavoitteita täytettäessä on rikolli-suuden ja kriminaalipolitiikan kehityksellä merkityksensä tavoitteiden määrittelyssä.¹⁵

¹³ Hinkkanen & Mäkipää 2013, 20-24.

¹⁴ Melander 2015, 3- 20.

¹⁵ Lappi-Seppälä ym. Rikosoikeus 2017, Kontrollimuutokset.

2.1.2 Kriminaalipolitiikan tavoitteita

Kriminaalipolitiikan tavoiteasettelussa nousevat esille rikollisuuden vastustaminen, vähentäminen ja eliminoiminen.¹⁶ 1960-luvulla voitiin vielä aidosti puhua taistelusta rikollisuutta vastaan ja kriminaalipolitiikan tavoitteet rajoittuivat suoraviivaisesti käytännöllisiin keinoihin rikollisuuden kitkemisessä. Kriminaalipolitiikan kehittyessä päätavoite rikollisuuden poistamisesta pysyi ennallaan, mutta näkökulmia ja keinoja lisättiin ajatusmalliin. Tavoiteasettelu monimuotoistui ja kustannustietoisuus lisääntyi.¹⁷

Suomessa toteutettava kriminaalipolitiikka on yleisesti määritelty kaksijakoisesti. Perustavoitteena toimii rikollisuudesta ja sen kontrolloinnista aiheutuvien haittojen minimointi. Tämän lisäksi tavoiteasetteluun kuuluu oletus siitä, ettei yhteiskuntaa ole mahdollista saada täysin rikoksettomaan tilaan ja aiheutunut haitta tulee minimoinnin lisäksi jakaa oikeudenmukaisesti osapuolten kesken. Yhteiskuntapoliittisena periaatteena toimii kuitenkin päämäärän saavuttaminen suhteessa kontrollikustannuksiin. Mihinkään päämäärään ei pyritä hinnalla millä hyvänsä.¹⁸

Rikosten torjunnan ja haittojen minimoinnin kärjessä toimii suora rikosten ehkäisy. Rikollisuuden suora ehkäisy toimii loogisena ja keskeisenä perustavoitteena ja se voidaan jakaa eri strategioihin. Yleisesti rikostentorjuntastrategiat voidaan ryhmitellä kolmijakoisesti. Ryhmitellyssä ensimmäisenä on yksilön kehitykseen ja siihen vaikuttavien sosiaalisten ja ympäristöllisten tekijöiden merkitys. Toisena pyritään vaikuttamaan ulkoisiin tekotilanteisiin ja ympäristöihin. Kolmantena rikoksia torjutaan normiohjauksen ja rangaistusjärjestelmään nojaten.¹⁹

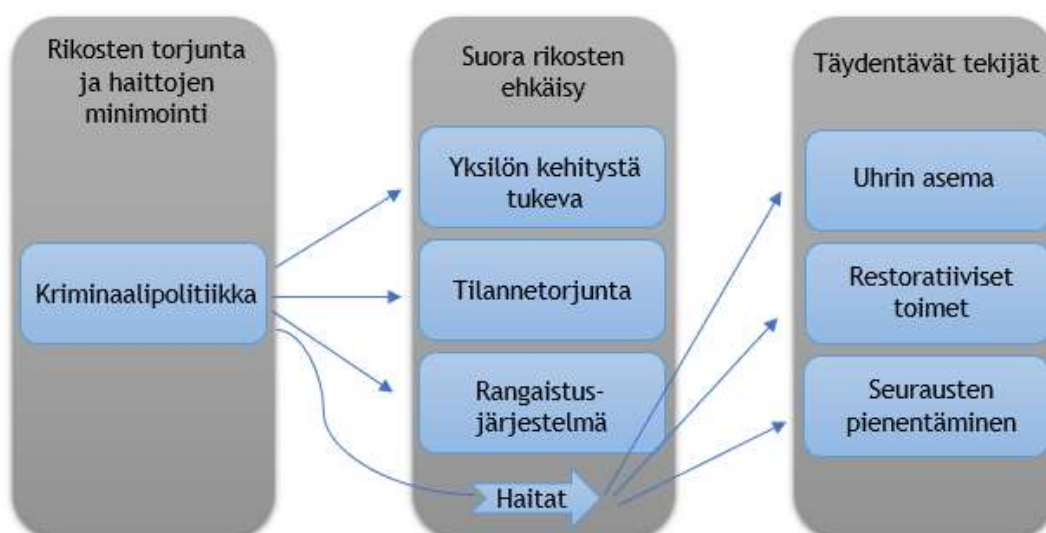
¹⁶ Hinkkanen & Mäkipää 2013, 12-13.

¹⁷ Melander 2010, 23-27.

¹⁸ Lappi-Seppälä ym. Rikosoikeus 2017, Kriminaalipolitiikan tavoitteita ja keinoja.

¹⁹ Lappi-Seppälä ym. Rikosoikeus 2017, Rikosten torjunta ja haittojen minimointi.

Suoran rikosten ehkäisyn ohella täydentävinä tekijöinä tälle kokonaisuudelle toimivat seurausten pienentäminen, uhrin asemasta huolehtiminen, restoratiiviset toimet ja kontrollihaitat sekä niiden minimointi. Seurausten pienentämisellä viitataan vahinkojen korjaamiseen ja korvaamiseen. Korvauksia sääntelee vahingonkorvauslainsäädäntö (412/1974) yhdessä rikoslain (39/1889) kanssa. Seurausten pienentäminen nojaa laajaan korvausvastuuseen ja toimivaan korvausten perintään. Uhrin asemaa rikosprosessissa tuetaan myös esimerkiksi syyttäjän velvollisuudella huolehtia uhrin korvausvaatimuksista rikoksen käsittelyn yhteydessä. Uhrille tulee myös järjestää tapauskohtaisesti asiaankuuluvat tukipalvelut. Restoratiiviset toimet nimemmukaisesti tähtäävät asian korjaamiseen ja pyrkivät tähän esimerkiksi sovittelumenettelyn kautta. Asian rikoksesta aiheutuneet vahingot ja uhrin loukatut oikeudet pyritään palauttamaan tapausta edeltävään tilaan.²⁰ Alla olevassa kuvassa on esitetty kriminaalipolitiikan ja kautuminen suoraan rikosten ehkäisyyn ja täydentäviin tekijöihin.

Kuva 1: Rikosten torjunnan vaikuttimet.²¹

²⁰ Lappi-Seppälä ym. Rikosoikeus 2017, Rikosten torjunta ja haittojen minimointi.

²¹ Lappi-Seppälä ym. Rikosoikeus 2017, Rikosten torjunta ja haittojen minimointi.

Kriminaalipolitiikan tavoitteena ja myös edellytyksenä voidaan pitää rikosoikeudellisen reagoinnin kykyä tuottaa enemmän hyötyä kuin haittaa. Tämän tulee tapahtua huolimatta siitä, että kriminalisoinnilla voitaisiin perustella oikeushyvien suojelemista. Hyötyä ja haittaa tarkasteltaessa jonkin asian tai teon kriminalisoinnissa, tulee saavutettavat hyödyt täsmentää ja rikosoikeuden haitat punnita yhdessä kustannusten jakautumisen kanssa. Kriminaalipolitiikka toimii rikosprosessin kanssa tietyin yhtenäisin periaattein. Molempia tarkasteltaessa on kustannusten ja saavutetun hyödyn, sekä vältetyn haitan suhteiden oltava tasapainossa.²²

2.2 Rikosprosessi

Rikosprosessi yhdistää rikosoikeuden ihmisten arkipäivään. Arjessa mahdollisesti näyttäytyvä rikosprosessi muodostaa pintapuolisen käsityksen rikosoikeudesta. Rikosprosessi toimiikin vuorovaikutuksessa rikosoikeuden kanssa. Rikosoikeudellinen vastuu toteutetaan rikosprosessilla, mutta se pohjautuu rikosoikeuteen. Rikosprosessin sääntelyssä tasapainoillaan kahden pääasiallisen teeman välillä. Prosessin tulisi tarjota riittävä oikeusturva epäillylle ja silti tutkinnan ja prosessin edetä tehokkaasti.²³

Suppeassa merkityksessä rikosprosessi tarkoittaa rikosasian käsittelyä tuomioistuimessa. Tässä tapauksessa rikosprosessi on määritetty lailla järjestetyksi menettelyksi. Menettelyssä tulee ratkaista syytetyn rikosoikeudellinen vastuu ja vahvistaa mahdolliset rikosseuraamukselliset toimenpiteet. Laajassa merkityksessä rikosprosessin muodostaa myös oikeudenkäyntiä ja seuraamuksia edeltävät vaiheet. Laajempi merkitys kuvaa termiä kokonaisuutena paremmin ja suppea merkitys omaa selkeämpiä synonyymejä, kuten tuomioistuinmenettely tai oikeudenkäynti. Rikosprosessi mielletään usein kuvaamaan täten koko prosessia.²⁴

Rikosprosessi muodostuu eri toimijoiden prosessitoimista koostuvasta ketjusta. Rikosprosessissa käsiteltävän rikosasian kulku käynnistyy sitä kohtaan suoritettavasta esitutkinnasta ja päättyy syyteharkinnan ja oikeudenkäynnin kautta rangaistuksen täytäntöönpanoon.

²² Tapani & Tolvanen 2013, 87-92.

²³ Tapani & Tolvanen 2013, 21-24.

²⁴ Jokela 2018, 8-10.

Rikosasiaa käsitteenä ei ole laissa määritelty, mutta se viittaa rikosprosessin keskiössä olevaan rikolliseen tekoon ja sen tekijäksi epäillyn henkilön yhteyteen. Syyttömyysolettaman turvin on rikoksesta epäilty henkilö syytön, kunnes tapauksesta on esittää riittävä näyttö syytteenalaisesta teosta luettavaksi hänen syykseen. Korrektilla menettelyllään rikosprosessi kumoaa syyttömyysolettaman ja mahdollistaa syyttäjän toimet tapauksen toteennäyttämiseen. Rikoksesta epäillylle tarjotaan oikeudenkäynnillä tasapuoliset mahdollisuudet asian selvittämiseen ja häneen kohdistettujen epäilyjen kumoamiseen.²⁵

2.2.1 Prosessin kulku

Rikosprosessin tulee toimia tehokkaasti, mutta tasapuolisesti. Tehokkaan toiminnan merkitys korostuu prosessissa, joka kulkeutuu toimijalta toiselle jokaisessa yksittäisessä rikosasiassa. Näiden tahojen yhteistyö ja saumattomuus helpottaa tehokkuuden ylläpitoa. Rikosprosessin tehokas edistäminen juontaa juurensa sitä suorittavien tahojen toiminnasta säädettyihin lakeihin. Syyttäjänlaitoksen²⁶ ja poliisin²⁷ toiminnassa tehtävän kuvaus itsessään sisältää vaatimuksen tehokkaasta toiminnasta.

Rikosprosessi muodostuu useammasta käsittelyn vaiheesta. Rikosprosessin käsittelyketju aloittaa matkansa rikosilmoituksesta ja päättyy rangaistuksen täytäntöönpanoon. Tälle välille jää kuitenkin paljon käsittelyvaiheita, jotka vaativat toimivaa yhteistyötä prosessin tehokkaaseen suorittamiseen. Yksittäinen rikosprosessi voi sisältää useita toimijoita, kuten poliiseja, syyttäjiä, asianajajia, sosiaaliviranomaisia, tuomareita ja muonia muita tahoja. Usean tahon toiminnassa on tärkeää välttää päällekkäistä työtä ja turhia viiveitä. Aikaisemmat työvaiheet toimivat edellytyksenä seuraaville toimenpiteille ja tukevat asian tehokasta etenemistä.²⁸

Rikosprosessi on valtion rangaistusvaateen toteutumista ajava mekanismi, joka puuttuu ihmisten ja yhteisöjen toisiaan kohtaan kohdistamaan pakkoon tai väkivaltaan. Rikosprosessi

²⁵ Virolainen & Pölönen 2003, Rikosprosessin perusteet, 1. Rikosasia ja rikosprosessi.

²⁶ Laki syyttäjänlaitoksesta. 13.5.2011/439. 1 Luku 6§.

²⁷ Poliisilaki. 22.7.2011/872. 1 Luku 6§.

²⁸ Virolainen & Pölönen 2003, Ideaaliprosessi ja prosessitodellisuus

ilmentää tätä pakkojärjestystä ja turvautuu tietyin edellytyksin rajoittamaan yksilön ihmis- ja perusoikeuksia pakkokeinoin. Rikosprosessi kulkeutuu neljän päävaiheen läpi. Prosessin alussa valmistellaan esitutkinta ja syyteharkinta, joka päättyy tuomioistuimen käsittelyyn rangaistuksen mahdollista määrittelyä ja täytäntöönpanoa varten.²⁹

2.2.2 Prosessin päävaiheet

Rikosprosessi kulkeutuu pääsääntöisesti esitutkinnan, syyteharkinnan ja oikeudenkäynnin kautta rangaistuksen täytäntöönpanoon. Vaiheet kytkeytyvät toisiinsa ja vaativat edellisen suorittamista ennen prosessin etenemistä. Päävaiheiden sisällä on useampia välivaiheita, jotka mahdollistavat siirtymät ja huolehtivat rikosprosessin toimintavarmuudesta. Prosessuaalisen edellytysten tai syntyneen sovinnon johdosta prosessi saattaa katketa ja päättyä tai palata askelman taaksepäin. Usein prosessia kuitenkin jatketaan vaaditun täydennyksen jälkeen. Yleisesti prosessi kulkeutuu alla kuvatulla tavalla.

Kuva 2: Rikosprosessin päävaiheet.³⁰

Esitutkinta selvittää onko kyseessä rikos ja pyrkii kokoamaan syyteharkintaan ja oikeudenkäyntiin tarvittavat tiedot tapahtumista ja henkilöistä. Esitutkinta selvittää myös tapauskohtaisesti asiassa ilmeneviä menettämisseuraamuksia, omaisuuden palautuksia ja vahingonkorvauksia. Esitutkintaa Suomessa toimittaa pääasiassa poliisi, mutta myös tulli ja

²⁹ Virolainen & Pölönen 2003, 4.1 Rikosprosessin päävaiheet.

³⁰ Jokela 2018, 7.

rajavartiolaitos suorittavat esitutkintaa omalla toimialallaan. Keskusrikospoliisi toimii paikallispoliisin ohella keskittyen vakavan rikollisuuden tutkintaan. Esitutkintaa ja sen häiriötöntä suorittamista voidaan turvata pakkokeinoin, esimerkiksi takavarikoilla ja kotietsinnöillä tai pidättämällä ja vangitsemalla henkilöitä.³¹ Esitutkinnan valmistuttua siirretään asia syyteharkintaan syyttäjälle. Poliisin osuus prosessissa voi kuitenkin jatkua lisätutkinnan ja tuomioistuinkäsittelyn merkeissä myöhemmissäkin vaiheissa.

Esitutkinnan toimittamisen jälkeen syyttäjä tekee asiasta syyteharkinnan. Syyteharkinnan tuloksena tapauksesta muodostuu haastehakemus ja tuomioistuimessa esitettävä vaatimus syyteen rajaamista teoista. Syyteharkinta saattaa johtaa myös syyttämättäjättämispäätökseen. Syyttäjän syytepakosta ja tapahtuneesta rikoksesta huolimatta henkilöä vastaan voidaan olla nostamatta syytettä vedoten esimerkiksi vähäisyys-, nuoruus-, kohtuus- tai konkurssiperusteeseen. Myös näytön ja rikollisen tunnusmerkistön puuttuessa, tai syyteoikeuden vanhentuessa tehdään asiassa päätös syyttämättäjättämisestä. Päätöksistä tiedotetaan asianosaisia ja vastaajia normaaliin tapaan. Päätöksen kääntyessä syyttämisen puolelle toimitetaan asiasta tieto tuomioistuimelle ja sille annetaan käsittelypäivä.³²

Haastehakemus saapuu syyttäjänvirastosta kärjäoikeuden kansliaan, jossa se valmistellaan käsittelyyn. Haastehakemus tarkastetaan pääkohdittain ja puutteiden ilmetessä voidaan asia palauttaa syyteharkintaan tai esitutkintaan. Kaiken ollessa kohdillaan ja käsittelypäivän koittaessa voidaan asia käsitellä istunnossa. Rikosasioissa voidaan usein siirtyä suoraan pääkäsitteelyyn aikaisemmin suoritetun esitutkinnan johdosta. Mutkikkaammissa tapauksissa on perusteltua pohjustaa pääkäsitteelyä suullisella valmistelulla. Valmistelun voi suorittaa myös puhelimitse tai videoneuvotteluna, mikäli menettely on tarkoituksenmukainen suhteessa rikokseen. Rikosasioiden valmistelut saattavat pidentää prosessia tuomioistuimessa, mutta ovat lähtökohtaisesti vain poikkeuksia ja yleisesti syytetty kutsutaan suoraan pääkäsitteelyyn. Pääkäsitteely on syytä järjestää joutuisasti ja joissain tapauksissa rikosasian vireille tulon ja pääkäsitteelyn välistä aikaa on säädelty. Alle 18-vuotiaiden vastaajien ollessa syytteessä vakavasta rikoksesta on pääkäsitteely järjestettävä 30 päivän kuluessa vireille tulosta. Yleisemmällä tasolla nojaten kansainvälisiin lapsen oikeuksiin tulee nuoria henkilöitä koskevat asiat käsitellä myös joutuisasti. Kokonaisuudessaan käsittelyltä edellytetään tehokasta toimintaa tai vähintään sen

³¹ Virolainen & Pölönen 2003, 4 Rikosprosessin kulku ja näyttämö.

³² Virolainen & Pölönen 2003, 4. Kulku ja näyttämö.

suhteuttamista muihin vaatimuksiin ja tavoitteisiin. Joutuisa menettely hyödyttää kaikkia asian osapuolia.³³

Pääkäsittely on suullinen, välitön ja keskitetty. Asia ratkaistaan pääkäsittelyssä esitetyn aineiston perusteella. Istunnon yleisessä rakenteessa syyttäjä ja asianomistaja esittävät ensin vaatimuksensa lyhyin perustein. Vastajan tulee vastata näihin esitettyihin vaatimuksiin alustavasti. Seuraavana vuorossa olevassa asiaesittelyssä molempien puolien kantoja käydään perusteellisemmin läpi vuorotellen, ennen siirtymistä todisteiden esittämiseen. Todisteluiden jälkeen esitetään loppulausunnot asiassa.³⁴ Rikosasioissa on mahdollisuus myös kirjalliseen menettelyyn tietyin perustein. Rikosasian tuomioistuinkäsittelyn tarkoituksenmukaisuuden valossa kirjalliseen menettelyyn sopivat asiat pyritään käsittelemään joutuisasti ja osapuolille edullisemmin. Läsnäolo ei vaadita, kun päätöstä tekevältä tuomarilta. Kirjallinen menettely luo yksinkertaisen ja prosessitaloudellisesti edullisen menettelyn selkeissä ja myönnettyissä tapauksissa. Kirjallinen menettely edellyttää syytetyltä täysi-ikäisyyttä tekohetkellä ja syytteenalaisista rikoksista ei mikään saa edes teoreettisesti johtaa kuin sakkoon tai maksimissaan kahden vuoden vankeuteen. Kokonaisuuden tulee sopia kirjalliseen menettelyyn ja asianomistajan tulee ilmoittaa, ettei vaadi pääkäsittelyn toimittamista.³⁵

Asian tuomioistuinkäsittelyn jälkeen rikosprosessin päättää tuomio. Rikostuomio jakautuu tuomion perusteella syylliseksi tuomitsevaan eli langettavaan tuomioon ja vapauttavaan tuomioon eli hylkävään tuomioon. Oikeudenkäynti voi päättyä myös jutun raukeamiseen, jolloin tyypillisesti syyte asiassa on peruutettu. Jutun rautessa käsittely lopetetaan niille sijoilleen.³⁶

2.3 Nopean menettelyn rikosprosessivaiheet

³³ Jokela 2018, 348-385.

³⁴ Jokela 2018, 385-416.

³⁵ Jokela 2018, 516-518.

³⁶ Jokela 2018, 738-737.

Nopean menettelyn vaiheissa korostuu käsittelyn tehokkuus ja nopeasti käsiteltävien asioiden erottaminen massasta. Kokonaisvaltainen organisoituminen auttaa ja syyttäjänlaitoksen asema rikosprosessin alusta tarvittaessa pitkälle loppuun asti mahdollistaa syyttäjänlaitoksen suuren merkityksen rikosprosessin tehostajana. Kaikki rikokset eivät kulje koko rikosprosessia läpi ja jotkin rikoksista välttävät rikosprosessuaalisen järjestelmän kokonaan. Rikosprosessi päättyy useimmiten vajavaisiin tietoihin liittyen tekijään tai kustannusten luomiin haasteisiin tämän selvittämisessä. Prosessuaalisten edellytysten tulee ylittää kussakin asiassa etenemiskynnys, joka vaaditaan asian jatkamiseksi seuraaviin prosessin vaiheisiin. Prosessuaalisten edellytysten puuttuessa voidaan asiasta tehdä päätös jo varhaisessa vaiheessa päättää tutkinta. Esitutkintaa ei lähtökohtaisesti edes aloiteta, jos rikosta ei ole syytä epäillä ja samalla perusteella poliisi voi tehdä päätöksen päättää tutkinnan sen aikana.³⁷ Tietyillä perusteilla rikosasian tutkinta voidaan myös siirtää sovitteluun tai tutkinnan ja syyttäjän voimin saattaa rajoitettavaksi. Rajoitettaessa esitutkintaa ei toimiteta loppuun, vaan tehdään virallinen päätös rajoittamisesta. Rajoittamista sovelletaan esimerkiksi lieviin ja prosessitaloudellisesti epäsuhteessa oleviin tapauksiin. Kyseessä saattaa olla silti rikos. Päätökset ovat lainvoimaisia, mutta esitutkinta on käynnistettävissä uudestaan asiaan vaikuttavien tietojen oleellisesti muuttuessa.³⁸

Nopean menettelyn prosessissa saattaa toistua normaalin prosessin vaiheet, mutta niissä kuluva aika on huomattavasti lyhyempi. Esitutkinnan, syyteharkinnan ja tuomioistuinkäsittelyn lyhyen keston lisäksi niiden välissä kuluva aika voidaan minimoida erottamalla nopean toiminnan asiat omaksi kokonaisuudeksi. Koko prosessia ei kuitenkaan välttämättä tarvita. Nopean menettelyn asiat saattavat saada päätöksensä jo poliisin päätöksellä tutkinnan päättämisestä, tai yhteistyössä syyttäjän kanssa tapaus saatetaan päättää syyttäjän esitutkinnan rajoittamis- päätöksellä tai syyteharkinnan jälkeen syyttämättäjäyttämispäätöksellä. Nopean menettelyn tehokkuus piilee rikosprosessin päävaiheiden väleihin jäävissä toiminnoissa ja päätöksissä, sekä tehokkaassa ja rutiininomaisessa etenemisessä.

Rikosasioiden vaihtoehtoinen konfliktinratkaisu juontaa juurensa pitkälle historiaan. Nykyaikaiset vaikutuksena se saavutti 1970- luvulla. Ensimmäiset merkit sovittelumenettelystä löytyvät oikeudenkäymiskaaresta (4/1734 § 20), jossa kehoitetaan asianosaisia

³⁷ Virolainen & Pölönen 2003, 5. Rikosprosessin päättyminen ennen oikeudenkäyntiä.

³⁸ VKS:2016:5 Esitutkinnan rajoittaminen.

sovittelumenettelyyn dispositiivisissa asioissa, joissa ratkaisu siis on ylipäätään mahdollista. Alternativen dispute resolution, eli vaihtoehtoinen konfliktinratkaisu alkoi samalla herättää globaalisti kiinnostusta ja muodostaa erilaisia neuvotteluun, sovitteluun tai tuomitsemiseen perustuvia ratkaisuja. Erityisesti riita-asioiden osalta kokemukset olivat positiivisia ja vaihtoehtoisen riidanratkaisun käyttöala alkoi laajentua.³⁹ Rikosasioiden lukumääräinen kasvu johti tuomioistuinten ruuhkautumisen keventämiseen ja keinoihin ratkaista asioita tuomioistuimen ulkopuolella. Kehityksen suunta ohjaa suurimman osan viralliskoneiston piiriin tulevista rikosasioista tuomioistuin käsittelyn ulkopuolelle ja päätettäväksi esimerkiksi jo poliisin tai syyttäjän toimesta.

2.4 Menettely tuomioistuimen ulkopuolella

Rikosprosessin tehtävänä toimiva rikosensorjuntafunktio ja sen edellyttämä rikosvastuun toteuttaminen ovat rikosprosessissa rinnakkain tarkoituksenmukaisuusperiaatteiden kanssa. Pelkkä tarkoituksenmukaisuuden täytyminen ja aineellisesti oikean lopputuloksen saavuttaminen ei kuitenkaan riitä. Rikosprosessin tulee kaikilta osin täyttää oikeusvaltion tunnusmerkkeihin kuuluva perusedellytykset ja huolehtia yksilön oikeuksista menettelyn aikana. Yleisesti voidaan ajatella rangaistusvastuun ja sen oikeudenmukaisen toteuttamisen olevan aina hyväksi yksilön oikeusturvalle, mutta toisaalta yleisen edun mukaista ei aina ole vähäisten tai esimerkiksi nuorten tekemien rikosten saattaminen tuomioistuimen käsittelyyn.⁴⁰

Rikosasioista lukumäärällisesti suurin osa käsitellään tai ratkaistaan jo ennen tuomioistuimen käsittelyä. Rikosprosessi voi katketa esimerkiksi poliisin tai syyttäjän toimesta esitutkinnan tai syyteharkinnan aikana. Poliisi voi jättää ilmoittamatta tai luopua esitutkinnan toimenpiteistä vähäpätöisissä asioissa, joista olisi odotettavissa enintään sakkorangaistusta ja asianosaisilla ei ole vaatimuksia asiassa. Syyttäjä voi syyteharkinnan aikana tehdä seuraamusluonteisen

³⁹ Virolainen & Pölönen 2003, 413.

⁴⁰ Jokela 2018, 9-13.

syöttämättäjättämispäätöksen useilla eri perusteilla. Vaihtoehtona näissä tapauksissa toimii rikesakkomennettely poliisin toimesta tai syyttäjän vahvistama rangaistus määräyssakko.⁴¹

Vuoden 2016 rikollisuustilastoista selviää esitutkintaa toimittavien tahojen tietoisuuteen tulleen yhteensä 823 500 rikosta ja rikkomusta. Rikoslakirikosten määrä tästä oli 466 900 ja loppu muodostuu esimerkiksi tieliikenteen ja sosiaalilainsäädännön rikkomuksista ja ajoneuvo-rikkomuksista. Yhteensä kaikista rikoksista ja rikkomuksista selvitettiin 635 100 tapausta ja selvitysprosentiksi muodostui 77,1 %.⁴² Syyteharkintaan syyttäjälle päätyi 72 000 rikosoikeudellista asiaa vuoden 2013 tilastoissa. Syyteratkaisuun johti 77 % tapauksista, eli 55 100 asiaa. Loput 16 800 päättyivät syyttäjällä pääosin syöttämättäjättämispäätökseen.⁴³ Syyttömysoletaman turvin asianosaisella on kuitenkin oikeus tuomioistuimen käsittelyyn, mikäli rikosprosessi päättyy muun viranomaisen toimesta.⁴⁴

2.4.1 Esitutinnan päättäminen ja rajoittaminen

Esitutinnan päättäminen ja rajoittaminen ovat keinoja rikostapausten suuren volyymin hallitsemiseen ja vapauttavat aikaa syyteharkintaan ja tuomioistuin käsittelyihin. Esitutinnan päättäminen voi johtua useista syistä ja johtaa eri lopputuloksiin. Pääasiallisena tarkoituksena on kuitenkin asian saattaminen eteenpäin tai suoraan päätökseen esitutinnan valmistuttua tai päätyttyä. Esitutinnan päättäminen toimii yläkäsitteenä esitutinnan toimittamisena syyttäjälle tai sen toimittamatta jättämiselle.⁴⁵ Näiden kahden vaihtoehdon väliin mahtuu vielä esitutinnan rajoittaminen, jossa poliisi esittää syyttäjälle esitutinnan päättämistä tietyillä perusteilla. Perusteita esitutinnan rajoittamiselle ovat esimerkiksi kustannusperusteinen, vähäisyysperusteinen, nuoruus- ja kohtuusperusteinen, konkurrenssiperusteinen ja tunnustuksen perusteella tapahtuva rajoittaminen. Esitutinnan rajoittamiseen saattaa johtaa myös prosessuaaliset perusteet, kuten vajavainen näyttö tai varsinaisen rikoksen puuttuminen.⁴⁶

⁴¹ Virolainen & Pölönen 2003, 413-416.

⁴² Suomen virallinen tilasto. Rikos- ja pakkokeinotilasto.

⁴³ Suomen virallinen tilasto. Syyttäjän ratkaisut 2013.

⁴⁴ Virolainen & Pölönen 2003, 413.

⁴⁵ Esitutkintalaki - Kommentaari 2014, 270-271.

⁴⁶ VKS:2016:5 Esitutinnan rajoittaminen 2016, 2 Esitutkintalain 3 luvun 10 § 1 momentista.

Esitutinnan rajoittaminen perustuu prosessiekonomiaan ja esitutkintaa toimittavien tahojen ja syyttäjän voimavarojen säästämiseen. Rajoitustapauksia ei kuitenkaan työstetä huomioitta ja syyttäjä voi tarvittaessa pyytää tarkempaa esitutkintaa tapauksesta ennen rajoitusesityksen hyväksymistä. Esitutinnan rajoittaminen ei myöskään ole välttämättä lopullinen ratkaisu ja esitutkinta voidaan aloittaa tarvittaessa uudestaan.⁴⁷ Esitutinnan rajoittaminen on parhailtaan tehokasta ja kaikkien tahojen voimavaroja säästävää. Esitutinnan rajoittamisessa korostuu esitutkintaa toimittavan tahon ja syyttäjän yhteistyö. Saapuvien tapausten suuren volyymin takia on nopeaa käsittelyä vaativien asioiden edettävä tehokkaasti ja saavutettava päätös ennen uusien ilmaantumista.

2.4.2 Sovittelu

Sovittelulain tultua voimaan vuoden 2006 alusta, on sovittelu mahdollistettu asuinpaikasta tai alueesta huolimatta. Sovittelun oikeusturvaa ja organisointia on kehitetty vastaamaan rikosasioiden vaatimia standardeja. Sovittelussa voidaan käsitellä syytteen alaisia rikoksia ja asianomistajarikoksia. Asian käsittely ja päätyminen esitutkinnassa, syyttäjällä tai tuomioistuinmessä ei ole este sovittelulle. Sovittelutoimisto arvioi tapauskohtaisesti edellytykset sovittelutoiminnalle, mutta aloitteen sovittelulle voi tehdä tapauksen epäilty, uhri tai viranomainen.⁴⁸

Sovittelu perustuu osapuolten vapaaehtoisuuteen ja käsittelyn luottamuksellisuuteen. Sovittelun tavoitteena on asian sopiminen. Osapuolten tulee pyrkiä aidosti sopimaan tapaus ja esitetyt asiat jäävät sovittelun sisälle. Rikosasioiden sovittelu on maksutonta ja pyrkii käsittelemään rikoksesta aiheutuneita henkisiä ja aineellisia haittoja. Sovittelu ei varsinaisesti korvaa rikosprosessia, mutta tarjoaa sille tapauskohtaisesti täydentävän tai vaihtoehtoisen menettelyn. Rikosoikeudelliset normit jätetään sivuun ja sovittelua ohjaa inhimillinen lähestymistapa tapahtuneisiin oikeudenloukkauksiin ja keskustelu korvauksista. Keskustelua sovittelussa

⁴⁷ Esitutkintalaki - Kommentaari 2014, 100-102.

⁴⁸ Iivari 2007, 14-15.

johtavat tehtävään koulutetut vapaaehtoistyöntekijät. Sovittelu säästää viranomaisten voimavaroja, mutta sopii sovellettavaksi vain tiettyihin tapauksiin.⁴⁹

2.5 Tarkoituksenmukaisuus ja laatutavoitteet

Oikeusprosessille on olemassa kolme päävaatimusta: Varmuus, joutuisuus ja taloudellisuus. Oikeudenkäynti on järjestettävä antamaan riittävän varmat takeet oikeasta ratkaisusta. Tämä tavoite on nimeltään prosessin varmuusperiaate ja se kuvaa prosessin tarkoituksenmukaisuutta.⁵⁰ Täydellistä oikeusvarmuutta ei kuitenkaan tavoitella kustannustehokkuuden vuoksi hinnalla millä hyvänsä. Varmuuden ohella tulee oikeudenkäynnin ja siihen johtaneiden vaiheiden olla nopea ja kustannuksiltaan edullinen menettely. Tavoitteena on joutuisa ratkaisu ja käsittely ilman aiheutonta ajanhukkaa ja kustannuksia. Prosessin tulisi käynnistyä mahdollisimman nopeasti rikoksen tapahduttua ja päädyttävä käsittelyyn kohtuullisessa ajassa. Joutuisa prosessi on kokonaisuutena oikeusvarmuuden kannalta hyödyksi tapausten yksityiskohdientien kannalta, mutta samalla oikeusvarmuuden nimissä tulee asia valmistella ja selvittää prosessin vaatimalla tavalla. Pahimmillaan lainkäytön hitaus saattaa johtaa ratkaisun merkityksen vähentymiseen tai tosiasiallisen merkityksen puuttumiseen. Käsittelyn hitaus aiheuttaa epäkohtia myös rikosvastuun toteutumiseen ja asianosaisten oikeussuojaan, sekä prosessin käyttäytymistä ohjaavaan funktioon. Pitkäaikainen epätietoisuus rikosprosessin asianosaisena ei ole toivottu tilanne.⁵¹

Prosessin nopeus ja halpuustavoitteet muodostavat prosessiekonomian. Prosessiekonomian nimissä lainkäyttäjien tulisi optimoida prosessivaiheet. Prosessiekonomia pyrkii turhien vaiheiden karsimiseen ja tarpeellisten toimien tehostamiseen ja kustannustehokkuuteen. Prosessiekonomian tavoitteet ovat osittain ristiriidassa asetettujen varmuustavoitteiden kanssa. Perusteellinen asioiden selvittäminen ja kustannustehokkuus muodostavat erisuuntaisia tavoitteita ja asettavat lainkäyttäjän vaikeaan paikkaan. Prosessin on haasteellista olla samanaikaisesti mahdollisimman varma ja toisaalta halpa ja nopea. Tuomioistuimella, syyttäjällä ja esitutkintaviranomaisella on vastuu prosessin konkreettisesta tehokkuudesta ja pyrkimyksestä

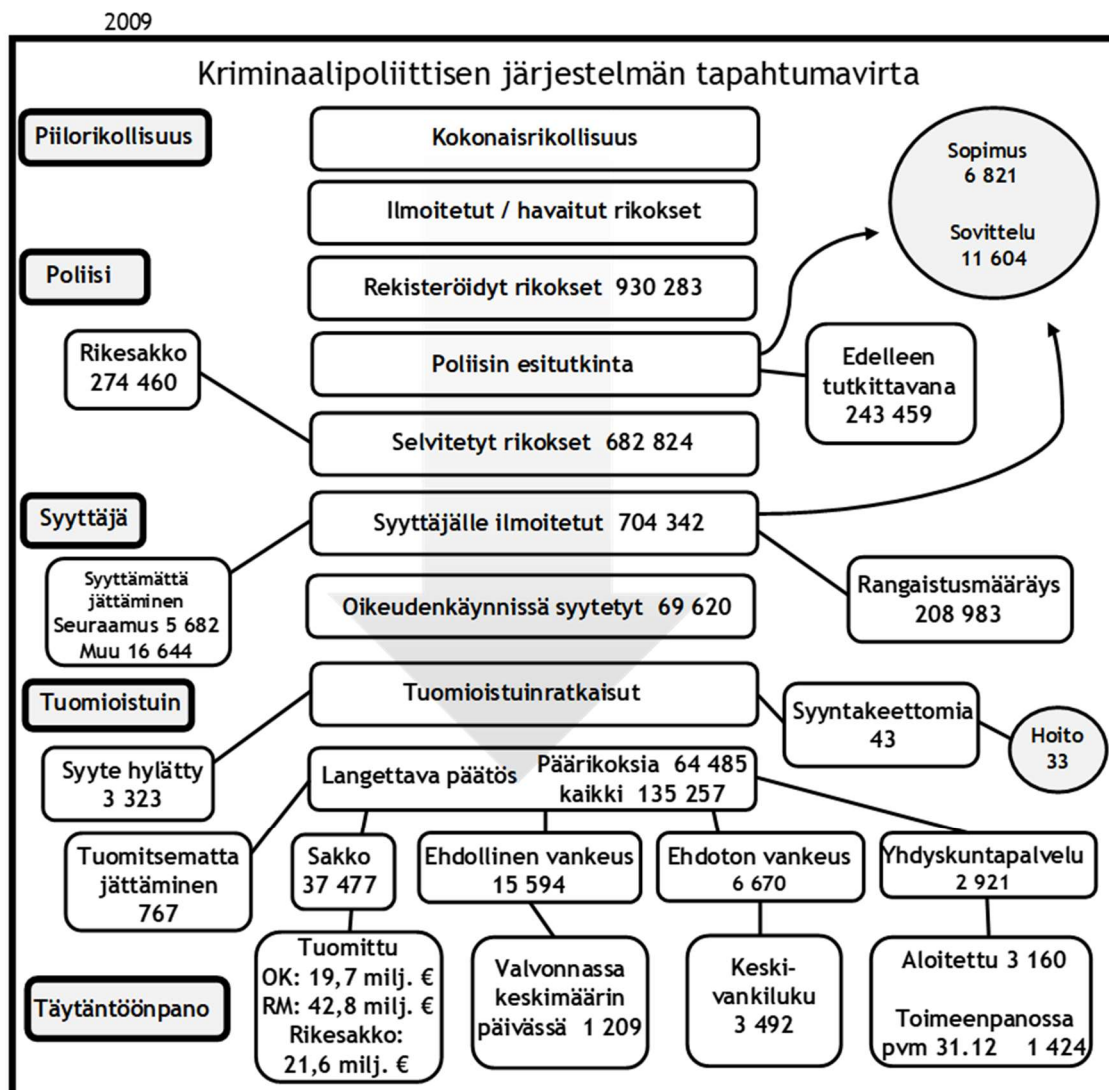
⁴⁹ Iivari 2007, 15-19.

⁵⁰ Virolainen & Pölönen 2003, 167-168.

⁵¹ Virolainen & Pölönen 2003, 176.

ideaaliin prosessiin yhteistyössä toistensa kanssa. Ideaaliprosessissa arvot, tarkoituksenmukaisuus ja kustannukset ovat tasapainossa, sekä prosessissa mukana olevien henkilöiden tekeminen täydellisen kustannustehokasta ja silti varmaa.⁵² Edellä mainittujen seikkojen valossa liepee selvää, että rikosasioiden nopeassa menettelyssä piilee paljon haasteita, mutta samalla myös paljon mahdollisuuksia prosessieconomian ja varmuuden luoman yhtälön realistisemmaksi tekemiseen. Syyttäjänlaitoksen organisoinnilla voidaan vapauttaa aikaa varmuutta vaativille toimille ja keskittyä nopeiden ja rutiininomaisten vaiheiden tehostamiseen. Tehostamalla suuremman massan käsittelyä voidaan pudottaa kustannuksia, sekä saavuttaa tarkoituksenmukaiset käsittelyajat nopeaa menettelyä vaativille asioille. Vaativissa tilanteissa vaaditaan toiminnan kehittymistä, jotta voidaan vastata asetettuihin tavoitteisiin. Kehittymisen ja toiminnan optimoinnin kannalta on järkevää tutkia edessä olevia muutoksia ja niiden vaikutuksia. Laatu ja kustannustavoitteiden keskiössä on lainkäyttäjän vastuu prosessin tehokkuudesta. Prosessin keskiötä tutkimalla voidaan optimoida toimintaa sen ympärillä ja mahdollistaa tehokas toiminta ja ylläpitää sen mielekkyyttä. Haasteiden proaktiivinen havainnointi, tutkiminen ja niihin valmistuminen helpottavat siirtymiä muutoksissa ja mahdollistavat tavoitteiden täyttymisen myös haasteellisina hetkinä.

⁵² Virolainen & Pölönen 2003,176-179.

Kuva 3: Kriminaalipoliittisen järjestelmän tapahtumavirta 2009.⁵³

Yllä oleva kuva havainnollistaa kriminaalipoliittista tapahtumavirtaa ja eri vaiheiden käsittelemiä volyymeja. Kuvan tietoja tarkasteltaessa on huomioitava tilastointiyksiköiden vaihtelu. Rikollisuutta kuvaavat numerot ovat pääsääntöisesti kaikista tietoon tulleista rikoksista. Syyttäjän ratkaisut ovat juttukohtaisia ja saattavat sisältää useampia rikoksia samassa yhteydessä. Tuomioistuinratkaisut ovat päärikosperusteisia tai ne saattavat sisältää tiedon kaikista syyksi luetuista rikoksista. Täytäntöönpanon tiedot ovat henkilösidonaisia.

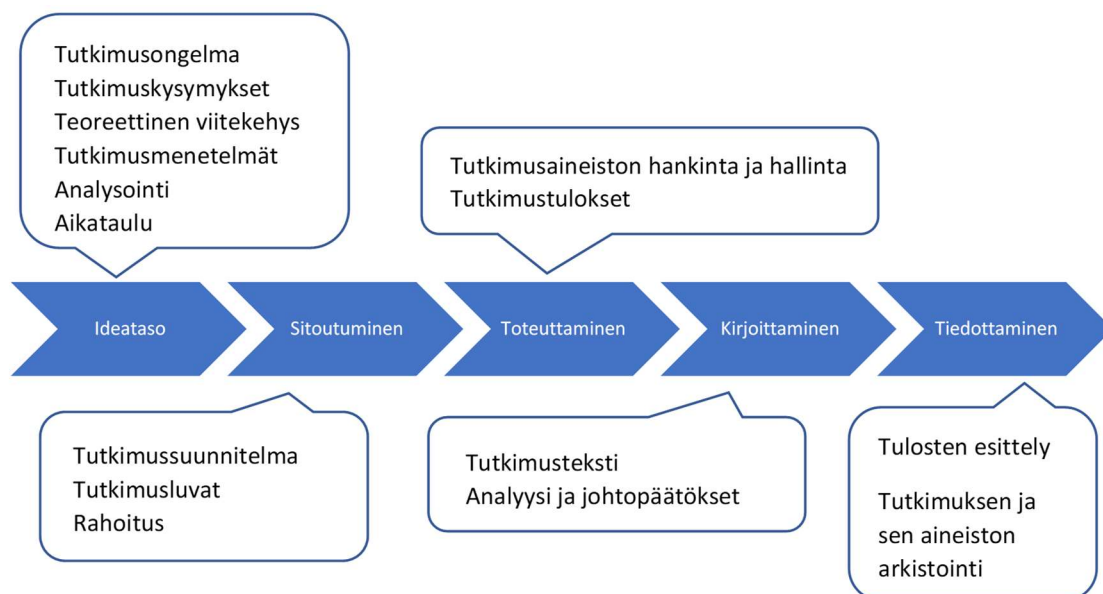
⁵³ Lappi-Seppälä & Niemi 2011, 288-289. Rikollisuustilanne 2010.

Tilastointiyksiköistä huolimatta kuva antaa yleistä käsitystä järjestelmän eri vaiheiden kytköksistä toisiinsa ja esittää vuoden 2009 tilastollisia numeroita kokonaiskuvan muodostamiseksi kriminaalipolitiikan ja rikosoikeusprosessin ympärille.⁵⁴

3 Tutkimus

Tutkimus ja sen toteutus muodostuu tutkimusprosessin eri vaiheista. Prosessi voidaan jaotella sen vaatimien erityispiirteiden mukaan, mutta pääsääntöisesti se jakautuu viiteen eri vaiheeseen. Nämä vaiheet ovat ideataso, sitoutuminen, toteuttaminen, kirjoittaminen ja tiedottaminen. Ideataso ja sitoutuminen muodostavat tutkimuksen suunnitteluvaiheen ja toteuttaminen, kirjoittaminen ja tiedottaminen vastaavat varsinaisesta toteuttamisesta. Toteutus on riippuvainen huolellisesta suunnittelusta ja tutkimuksen ratkaisevat päätökset sijoittuvat tyypillisesti prosessin alkuun. Huolellisen suunnittelun jälkeen prosessiin sitoudutaan ja tähdätään sen loppuun saattamiseen. Prosessit ovat tapauskohtaisesti erilaisia ja saattavat sisältää aihealueista riippuen paljonkin variaatiota suunnittelussa ja toteutuksessa. Alla oleva kaavio kuvaa tutkimusprosessi yleistä rakennetta, joka antaa suuntaa koko prosessille.

⁵⁴ Lappi-Seppälä & Niemi 2011, 289.

Kuva 4: Tutkimusprosessin kulku.⁵⁵

3.1 Tutkimuksen suunnittelu

Tutkimuksen työstäminen aloitetaan laatimalla tutkimussuunnitelma. Tutkimussuunnitelma voi toimia kirjallisena sopimuksena tutkimusryhmälle tai ohjenuorana ja muistilistana tutkimusta suorittavalle. Tutkimussuunnitelma kokoaa yhteen pohdintoja, muistiinpanoja ja keskusteluja tutkimuksen suunnittelusta ja valmisteleo tutkimukseen sitoutumista. Suunnitelman luonnilla varmistetaan oleellisten asioiden läpikäynti ja mahdollistetaan vaivaton ja taattu kyky palata tarkistamaan asioita tutkimussuunnitelmasta. Tyypillisesti tutkimussuunnitelma voisi sisältää tutkimuksen kuvauksen, tutkimusaiheen taustoineen, toimeksiantajan, tutkimusongelman ja suunnitellut tutkimuskysymykset menetelmineen. Taustojen ja menetelmien lisäksi voidaan listata käytettyä teoreettista viitekehystä, keskeisiä käsitteitä, tarkentaa aineistonkeruumenetelmiä ja salassapitoa. Tutkimuksen tulosten toivottua hyödyntämistä ja raportointia voidaan myös avata jo suunnitelmissa. Tutkimussuunnitelma sisältää siis olennaisimmat kokonaisuudet tutkimusprosessin sisällä ja pyrkii vastamaan proaktiivisesti haasteisiin,

⁵⁵ Vilkka 2005, 43.

joita mahdollisesti ilmenee prosessi aikana. Kaiken tämän jälkeen tulisi suunnitelma sijoittaa realistiseen aikatauluun ja vielä tarkastella valmista tutkimussuunnitelmaa puutteiden varalta.⁵⁶

3.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseen sitoutumisen jälkeen on toteutuksen keskiössä tutkimuksessa käytettävä tiedonkeruumenetelmä. Tiedonkeruumenetelmä ohjaa tutkimuksen tyyliä ja asettaa raamit tutkimuksen tuloksille. Tiedonkeruun ympärille muodostuu tutkimusstrategia, joka kuvaa niitä periaatteellisia valintoja, joilla tutkimus on tarkoitus toteuttaa. Strategia saattaa esimerkiksi pohjautua empiiriseen, mitattavaan tai teoreettiseen tiedonkeruuseen. Empiirisessä tiedonkeruussa tutkimus on kokemuseräistä, eli aistihavaintoihin tai kokemuksiin perustuvaa. Mitattavat tulokset voivat olla kyselytutkimuksen aikaansaamia tai yhdistyä empiirisen tiedonkeruun kanssa mittaamalla tai havainnoimalla. Teoreettisella puolella tutkimus pohjautuu aikaisempiin tuloksiin, eikä välttämättä luo omaa aineistoa tutkimuksen aikana.⁵⁷ Tutkimusstrategiat sijoittuvat siis limittäin ja jakavat yhteisiä piirteitä ja soveltuvat yhdisteltäviksi. Valokeilassa ja tavoitteena on kuitenkin aineistonkeruu, jota yleisesti suoritetaan kyselytutkimuksilla, haastatteluilla, havainnoinnilla tai olemassa olevien dokumenttien kautta. Tutkimusstrategiaa pohdittaessa on määriteltävä, onko tarvetta luoda uutta aineistoa tai verrata nykytilannetta aikaisempiin tilastoihin ja täten valita sopivat lähestymistavat tiedonkeruuseen. Joissakin tapauksissa empiirinen tutkimus aiheesta on välttämätöntä tai mahdollistaa tutkimuksen, jos kyseessä on erityistä kompetenssia tai osaamista vaativa aihe.⁵⁸

3.2.1 Määrällinen ja laadullinen

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus tunnetaan myös tilastollisena tutkimuksena. Käytystä termistä huolimatta on tällä tutkimusmenetelmällä tarkoituksena tutkia syyn ja seurauksen lakeja. Määrällisen tutkimuksen tuloksia ilmennetään usein lukumäärinä tai

⁵⁶ Vilkka 2005, 58-59.

⁵⁷ Nummenmaa, Hoopainen & Pulkkinen 2014, 15.

⁵⁸ Hirsijärvi ym. 2007, 186.

prosenttiosuuksina tutkittavasta kohteesta. Määrällinen tutkimus tavoittelee yleiskäsitystä tutkittavista asioista hyödyntäen tilastollisia ja mittaavia menetelmiä.⁵⁹ Mittaamisen ohessa hyödynnetään usein aikaisempien tutkimusten tuloksia ja johtopäätöksiä, sekä aiheeseen liittyviä tilastotietoja, rekistereitä tai muita tietokantoja.⁶⁰ Määrällinen tutkimus voi pohjautua jo olemassa olevaan tietoon, mutta usein vaatii myös valmiin aineiston lisäksi itse kerättyä tietoa. Määrällinen tutkimus voi tapauskohtaisesti nojautua olemassa olevaan tai itse kerättyyn tietoon, mutta vahvimmillaan se on näiden molempien yhdistyessä. Aikaisemmat tutkimukset eivät välttämättä vastaa täysin oikeaan asiaan ja näin ollen vaaditaan esimerkiksi uusi kyselytutkimus. Määrällisen tutkimuksen perustana onkin tyypillisesti tutkimusongelma. Tutkimusongelman vaatiessa uutta aineistoa, tulee miettiä aineistonkeruulle paras kohderyhmä ja tiedonkeruumenetelmä.⁶¹ Tutkimusongelma määrittää tarvittavan tiedon, ja tarvittava tieto määrittää tiedonkeruumenetelmän. Tiedonkeruumenetelmä muodostaakin usein tutkimusprosessin kriittisimmän vaiheen ja vaatii huolellista toteuttamista.⁶²

Tiedonkeruu- tai otantamenetelmänä tunnettu vaihe on kriittinen osa määrällisessä ja tilastollisessa tutkimuksessa. Tiedonkeruun tulosten tulee vastata tutkimusongelmaan ja saatujen tulosten soveltua numeeriseen mittaamiseen ja tilastollisesti esiteltävään muotoon. Tiedonkeruun toteutuksessa onkin hyvä tarkastella aikaisempia tutkimuksia ja niiden keinoja varmistaa tutkimuksessa kerätyn tiedon tehokas ja toimiva hyödyntäminen.⁶³

Määrällisen tutkimuksen tunnuspiirteisiin kuuluu riittävän suuren ja edustavan otoksen käyttö. Otoksen perusteella tutkimukselle valitaan perustellusti oikeanlaiset tiedonkeruumenetelmät. Määrällistä tietoa kerätään tyypillisesti kustannustehokkailla ja hyvin suunnitelluilla kyselylomakkeilla tai vaihtoehtoisesti systemaattisella havainnoinnilla. Kyselyn kohde voi itse täyttää tietojaan kyselylomakkeeseen tai häneltä voidaan kysyä kysymyksiä lomakkeelta. Havainnoinnissa tehdään lomakkeelle merkintöjä tutkittavan kohteen perusteella. Kaikissa tapauksissa Hyvin tehty pohjatyö on edellytyksenä tulosten käytettävyydelle ja luotettavuudelle. Molemmilla menetelmillä aikaansaadaan tietoa, joka voidaan syöttää, käsitellä ja analysoida määrälliselle tutkimukselle tunnusomaisesti. Saadut tulokset vastaavat lähtökohtaisesti nykyiseen

⁵⁹ Vehkalahti 2014, 13.

⁶⁰ Hirsjärvi ym. 2009, 140.

⁶¹ Heikkilä 2014, 16-17.

⁶² Kananen 2008, 10-11.

⁶³ Hirsjärvi ym. 2009, 140.

olemassa olevaan tilanteeseen ja tapauskohtaisesti nostavat esille myös syitä esimerkiksi ristiintaulukoinnin avulla.⁶⁴

Määrällisessä otantatutkimuksessa pyritään keräämään pieneltä joukolta tietoa tutkittavasta ilmiöstä ja yleistämään saadut tutkimustulokset suurempaan joukkoon. Pienemmän joukon vastaajien edellytyksenä on täten kuvata ja vastata suurempaa kokonaisuutta ja edustaa heitä kyselyssä. Pienemmän joukon vastaukset toimivat havaintoyksikköinä ja määrällinen tutkimus vaatii riittävän ison joukon havaintoyksikköjä. Havaintoyksikköjen valinnassa tulisi pyrkiä aikaansaamaan suurempaa joukkoa, eli perusjoukkoa mahdollisimman hyvin vastaava otos. Esitiedoilla ja ristiintaulukoinnilla voidaan tarkistaa ulkoisten muuttujien, kuten sukupuolen, iän tai muiden vastauksiin mahdollisesti vaikuttavien tekijöiden jakauma.⁶⁵

Määrällisen tutkimuksen tiedonkeruussa voidaan hyödyntää kyselylomakkeita, valmiita rekistereitä, tietokantoja, havainnointia tai tilastoja. Usein olemassa olevaa tietoa hyödynnetään yhdessä uuden kerätyn tiedon kanssa. Olemassa olevan tiedon hyödyntämisessä tulee olla lähdekriittinen ja tarkistaa tiedon luotettavuus. Uuden tiedon keruussa luotettavuudesta huolehtiminen jää tutkimusta suorittavien henkilöiden ja tutkimustekniikan vastuulle.⁶⁶

Kyselylomake on yksi yleisimmistä tiedonkeruumenetelmistä. Lomakkeen tehokkuus ja kyky tavoittaa useita vastaajia nostavat sen suosiota uuden tiedon keruumenetelmänä. Kyselyssä voidaan hyödyntää vanhoja lomakkeita tai kysymysasetteluita. Tutkittava asia määrittää luodaanko tiedonkeruuseen uusi lomake vai pyritäänkö vertailemaan tutkittavaa asiaa esimerkiksi vuositasolla ja näin ollen hyödyntämään samaa lomaketta tai kysymysten asettelua. Vanhojen lomakkeiden ja kysymysten käyttäminen saattaa olla joskus perusteltua tai jopa välttämätöntä luotettavan vertailun kannalta. Toisinaan taas uuden asian tutkimisessa vaaditaan ainutkertaista kysymysten asettelua, joka vastaa parhaiten tutkimuksen tarpeisiin. Uutta lomaketta muodostettaessa voidaan kuitenkin hyödyntää toimivaksi todettuja asteikkoja ja muodostaa kysymykset niiden ympärille.

⁶⁴ Heikkilä 2014, 14-20.

⁶⁵ Kananen 2008. 10-12.

⁶⁶ Vilkkä 2005, 72-74.

Suosituimpia määrällisiä tutkimustyyppinä ovat kokeellinen tutkimus, survey-tutkimus ja tapaustutkimus. Tapaustutkimusta käytetään myös laadullisessa tutkimuksessa. Survey-tutkimuksessa tietoa kerätään toivotulta ihmisjoukosta. Mahdollisesti suurestakin joukosta poimitaan otos, joka muodostaa aineiston. Aineiston keruussa hyödynnetään usein kyselylomakkeita. Kerätty aineisto pyrkii kuvaamaan, vertaamaan ja selittämään erilaisia ilmiöitä. Tapaustutkimus on yksityiskohtaisempaa ja kohdistaa huomionsa pieniin joukkoihin tai yhteisöihin. Tapaustutkimuksessa tulosten lisäksi kiinnostus kohdistuu prosessiin itseensä ja sen syihin. Tapaustutkimuksissa hyödynnetään usein havainnointia, haastatteluita ja dokumentteja.⁶⁷

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus pyrkii kuvaamaan todellista elämää kokonaisvaltaisesti tutkimalla. Laadullinen tutkimus toimii usein täydentävänä menetelmänä määrälliselle tutkimukselle. Laadullinen tutkimus perehtyy näkökulmiin, kokemuksiin ja muihin kohteen vaikuttimiin, jotka kertovat asioiden taustasta. Arvot, asenteet ja muut henkilökohtaiset mielipiteet nousevat laadullisessa tutkimuksessa paremmin esille. Laadullisen tutkimuksen aineisto on kirjoitettua tekstiä, haastatteluita tai puhetta. Se toimii vastapainona määrällisen tutkimuksen numeraaliselle aineistolle.⁶⁸

3.2.2 Aineistohankinta

Aineistohankintamenetelmiä on useita ja eri tilanteisiin sopivia. Luotettavien tulosten aikaansaamiseksi on valittava näistä sopivin ja suoritettava tiedonkeruu huolellisesti. Tutkimusaineistot voidaan jakaa tutkimuksen tuottamiin ja luonnollisiin aineistoihin. Tutkimuksen tuottamat aineistot ovat muodostuneet tämän kyseisen tutkimuksen tuotoksena, kun taas luonnolliset aineistot ovat jo olemassa.⁶⁹

⁶⁷ Hirsijärvi ym. 2000, 122-23.

⁶⁸ Kananen 2008, 11.

⁶⁹ Ronkanen ym. 2011, 108.

Kuva 5: Aineistohankintamenetelmät.

Oheisessa kuvassa on kuvattu tutkijan empiirisen aineiston asettumista kokonaisuutena. Valmiiden ja tuotettujen dokumenttien suhde sekoittuu ja parhaimmillaan ne täydentävät toisiaan. Aineistonkeruu voi perustua valmiisiin dokumentteihin. Tyypillistä valmiista aineistoa ovat asiakirjat, muistelmat, kirjeet tai viralliset dokumentit. Valmiiden dokumenttien pohjalta tehtyä tutkimusta voisi luonnehtia narratiiviseksi tutkimukseksi ja se keskittyy valmiiden dokumenttien analyysiin. Kyselyillä ja haastatteluilla selvitetään tutkittavien henkilöiden ajatuksia, mutta ei voida varmistaa toimintatapoja aidoissa tilanteissa. Havainnoinnin avulla voidaan suoraan nähdä tutkittavien henkilöiden toimintatapoja tutkittavissa tilanteissa. Tutkijoiden läsnäolo tai tieto tutkittavana olosta voi kuitenkin vaikuttaa tuloksiin.⁷⁰ Tutkimuksen eettiset rajat tulevat nopeasti vastaan tutkittavia henkilöitä ilman lupaa havainnoitaessa. Riippuen tutkimuksen luonteesta tai anonyymiteetistä on tilanteiden aito ja puuttumaton havainnointi kuitenkin mahdollista. Tutkimusten historiasta löytyy paljon esimerkkejä epäeettisestä tutkimustyöstä ja tiedon salaamisesta. Tiedon salaaminen voi kuitenkin toimia tärkeänä osana myös täysin eettisesti toimivassa tutkimuksessa. Vertailuryhmillä voidaan testata jonkin asian

⁷⁰ Hirsijärvi ym 2007, 207-212.

vaikutusta ja sen lumevaikutusta, eli kuviteltua vaikutusta. Tutkimustyön diversiteetti aikaansaa tapauskohtaisesti muokkautuvia ja menetelmiä, jotka toimivat kyseisen asian tutkimisessä.

Tutkimusaineistoa luotaessa on sille valittava myös sopivin otantamenetelmä. Otantamenetelmä tulee valita tarpeiden, tavoitteiden ja resurssien kannalta sopivaksi. Tutkimuksen lähtökohdat myös määrittävät käytetäänkö tutkimuksessa koko perusjoukkoa vai otantaa tästä. Kokonaistutkimuksessa tutkitaan koko perusjoukko ja otantatutkimuksessa tutkitaan tietty määrä perusjoukosta, eli otanta. Oikeat valinnat alussa takaavat tutkimukselle hyvän luotettavuuden ja tehokkaan suorittamisen. Valitun otannan tulee pystyä vastaamaan koko perusjoukkoa. Useat ulkoiset muuttujat ja perusjoukon samankaltaisuus tai erilaisuus vaativat onnistunutta otantaa. Väärään aikaan tai väärässä paikassa suoritettu tutkimus saattaa vääristää otantaa ja haalia tuloksia vain tietystä vastaajatyypistä.⁷¹

Otantatutkimus edustaa perusjoukkoa ja lähtökohtaisesti vastaajien tulisi silloin olla sattumanvaraisia. Jokainen otokseen valittu kuuluu perusjoukkoon ja jokainen perusjoukkoon kuuluva saattaa päätyä tutkimukseen. Otoksen tutkimisen tulisi johtaa samoihin tuloksiin, kun koko perusjoukon tutkiminen johtaisi. Otannan avulla tehty tutkimus ei anna täsmällistä tulosta koko otannasta ja vastaukset ovat arvioita. Otoksen arvioiden luotettavuuteen vaikuttaa vastausprosentit ja perusjoukon diversiteetti.⁷²

3.2.3 Kyselylomake

Kyselylomaketutkimuksessa vastaajalle esitetään kysymyksiä tai väittämiä kirjallisesti. Kyselylomakkeen keskiössä on itse lomake joka aikaansaa vastaukset. Kyselylomake mahdollistaa vastaajan jäämisen anonyymiksi, mutta usein kärsii jakelusta riippuen huonosta vastausprosentista. Kyselyä on mahdollista jakaa sähköisesti tai suorittaa käyntihaastatteluita. Käyntihaastatteluisissa lomake jaetaan, täytetään ja palautetaan yhdellä kertaa.

⁷¹ Heikkilä 2014, 33.

⁷² Heikkilä 2014, 40-43.

Käyntihaastatteluilla voidaan varmistaa parempi vastausprosentti. Vastausprosentteja ja anonymiteettiä mietitään myös kyselylomaketta suunniteltaessa tai laadittaessa. Kysymyksiä ja niiden vastausasteikkoja mietittäessä nousevat esille myös tutkimuksen luotettavuus ja mahdolliset virhemarginaalit. Kyselytutkimuksen tärkein osa onkin itse lomakkeen laatiminen. Tutkimuksen toteutumisen kannalta merkittävien seikkojen lisäksi tulee kysymykset suunnitella selvittämään tutkittavaa asiaa. Lomakkeen suunnittelu edellyttää aiheeseen ja sen teoriaan perehtymistä. Tulee pohtia haluttujen vastausten muotoa ja tarkkuutta. Koko lomakkeen laatimisessa on hyvä pitää tutkimuksen tavoite mielessä. Huolellisesti laadittu kysely ja onnistunut kohderyhmän valinta mahdollistavat kyselyn onnistumisen.⁷³

Kyselylomakkeen ulkoasu ja ammattimaisuus voivat parantaa yleisesti vaikeaksi tiedostettua matalaa vastausprosenttia. Kohderyhmän tunteminen ja sen puitteisiin luotu kysely voi säästää tarvittavan vastausprosentin ja hyvin suunniteltu lomake saa vastaukset haluttuihin kysymyksiin pienellä virhemarginaalilla. Kyselyn valttikortit kannattaa esittää heti alussa ja saada vastaaja kiinnostumaan vastaamisesta.

Kysely alkuun on hyvä sisällyttää saatesanat, jotka kertovat tärkeimmät tiedot vastaajille. Vastaajien on hyvä tietää, kuka tutkimusta tekee, mihin tietoja hyödynnetään ja miten tutkimuksen osallistujat on valittu. Saatesanoilla saattaa olla merkitys vastaajan valinnassa hylätä lomake, tai innostua vastaamaan.⁷⁴ Vastausten anonymiteetti on syytä ilmaista ennen varsinaista kyselyä ja huomion voi kiinnittää kohderyhmästä riippuen esimerkiksi palkinnoilla tai vetoamalla yhteiseen hyvään. Suurille joukoille jaetussa kyselyssä saatetaan arpoa osallistujien kesken palkintoja tai pienemmälle ja kohdistetulle kohderyhmälle suoritettussa kyselyssä voidaan vedota vastausten arvokkuuteen esimerkiksi toiminnan kehittämisessä.

Vastaajan päätyessä lomakkeen avaamiseen kiinnittyy hänen huomionsa varsinaisiin kysymyksiin. Hyvä lomake muodostuu visuaalisesti miellyttävästä asettelusta, selkeistä kysymyksistä, loogisesta järjestyksestä ja tehokkaasta vastausajasta.⁷⁵ Sähköisesti jaetun lomakkeen asettelu tulisi pysyä samanlaisena käytetystä laitteesta huolimatta ja vastaamisen tulisi onnistua

⁷³ Heikkilä 2014, 45-47.

⁷⁴ Vehkalahti 2014, 47.

⁷⁵ Heikkilä 2014, 58.

huolimatta käytetystä laitteesta. Tunnetun ja testatun kyselyalustan hyödyntäminen säästää tutkijan virheellisiltä ja vajavaisilta vastauksilta. Virheelliset vastaukset voidaan rajata pois myös vaatimalla kaikki vastausvaihtoehdot täytettäväksi, mikäli tämä on kyselyn luonteelle mahdollista. Lomakkeen kysymykset tulisi asettaa loogiseen järjestykseen ja tehokkuuden nimissä asetella samaa asteikkoa käyttävät kysymykset peräkkäin. Alkuun on hyvä sisällyttää esitietoja tai muita nopeita kysymyksiä, joilla vastaaja oppii vastaustekniikan. Varsinaisiin kysymyksiin siirryttäessä saman vastausasteikon hyödyntäminen tehostaa lomakkeen täyttöä ja selkeyttää vastaajan ajatuksia. Päälaelleen kääntyvät kysymysten asettelut saattavat johtaa turhautumiseen tai tahattomiin, mutta virheellisiin vastauksiin. Pitempää harkintaa vaativat vastaukset kannattaa sijoittaa lomakkeen loppuun ja osoittaa lomakkeella eteneminen visuaalisesti vastaajalle, ettei hän koe lomakkeen vaan jatkuvan ja jatkuvan.

Kyselylomakkeen huolellisesta suunnittelusta huolimatta on lomakkeen testaaminen tärkeä osa sen valmistelua oikeaan jakeluun. Testaamalla voidaan selvittää kysymysten selkeyttä, vastausaikaa ja sisällön toimivuutta yleisesti. Lomakkeen testaaminen kannattaa suorittaa muutamalla henkilöllä ja keskittyä heiltä saatuun palautteeseen. Turhat kysymykset ja huonot sanamuodot kannattaa korjata saadun palautteen perusteella ja suorittaa testausta uudestaan.⁷⁶

Lomakkeen kysymysten asettelu vaikuttaa myös saatujen vastausten analysointiin. Lomakkeen kysymykset voivat sisältää avoimia kysymyksiä, vastausvaihtoehtoja tai erilaisia asteikkoja.⁷⁷ Avoimissa kysymyksissä vastaajalle tarjotaan tekstikenttä omalle vastaukselle ja se saattaa olla merkkimäärältään rajattu tai vapaa. Avoimet vastaukset ovat työläitä analysointivaiheissa ja harvoin muodostavat suuria kokonaisuuksia kyselylomakkeen sisällä. Valmiita vastausvaihtoehtoja on nopeampi analysoida ja myös täyttää lomakkeeseen. Vaihtoehdolliset kysymykset voivat muodostaa isojakin kokonaisuuksia lomakkeella ja silti toimia tehokkaasti.⁷⁸ Mielipidettä kysyttäessä voidaan lomakkeella hyödyntää erilaisia asteikkoja. Asteikoilla voidaan saavuttaa suuria määriä tietoa ja analysoida se tehokkaasti. Kyselyissä käytettyjä asteikkoja ovat esimerkiksi Likertin ja Osgoodin asteikko. Likertin asteikko muodostuu neljästä tai viidestä vastausvaihtoehdosta. Likertin asteikko vastaa yleensä väittämiin ja vastaajalla on

⁷⁶ Heikkilä 2014, 58.

⁷⁷ Ronkainen ym. 2011, 113-116.

⁷⁸ Heikkilä 2014, 47.

valittavana vaihtoehdot täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, osittain eri mieltä, täysin eri mieltä. Keskelle voidaan tapauskohtaisesti lisätä neutraali vaihtoehto. Osgoodin asteikko perustuu samaan metodiin, mutta hyödyntää adjektiiveja ja on täten joustavampi.⁷⁹ Molemmat asteikot tähtäävät tehokkaaseen tiedonkeruuseen ja numeraalisesti esitettäviin tuloksiin. Alla olevassa kuvassa on esitettyä esimerkkinä opinnäytetyön ohessa suoritettujen tutkimusten kysymysten asettelu ja tunnettujen asteikoiden hyödyntämistä. Likertin asteikolta on jätetty neutraali vastausvaihtoehto tarkoituksella pois ja Likertin asteikkoa on käytetty kyselyssä eniten. Osgoodin asteikolla on kysytty vastakohtaisia adjektiiveja hyödyntäen mielipidettä työssä jaksamisesta.

Nopeaan toimintaan liittyvää yhteistyötä poliisin kanssa tulisi kehittää.*

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Valitse sopivin vaihto...	☐	☐	☐	☐

Nopean toiminnan syyttäjänä toimiminen vaikuttaisi työssä jaksamiseen...^{*}
(valitse asteikolta)

	1	2	3	4	5	
Negatiivisesti	☐	☐	☐	☐	☐	Positiivisesti

Kuva 6: Likertin ja Osgoodin asteikko.⁸⁰

Kyselylomaketta syvempää analyysia voidaan tavoitella haastattelemalla tutkittavia kohteita. Haastattelu lisää laadullista aspektia tutkimukseen ja voi toimia täydentävänä tietona tai omana kokonaisuutena tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelu toimii yleisimpänä tutkimuskeinona ja tähtää syvempään tiedon analysointiin. Vastauksia voidaan tulkita

⁷⁹ Heikkilä 2014, 51-53.

⁸⁰ Heikkilä 2014, 51-53.

laajemmin ja haastattelu on lomakkeita joustavampaa. Haastattelu voi myös pohjautua lomakkeeseen ja toimia keinona kyselylomakkeen täytössä. Tällaisessa tapauksessa puhutaan strukturoidusta haastattelusta. Haastattelu saattaa olla myös täysin vapaamuotoinen, jolloin se altistuu useille muuttujille ja vastaajan tunnetiloille. Strukturoidun ja avoimen haastattelun yhdistyessä puhutaan teemahaastattelusta, joka pohjautuu kyselylomakkeeseen, mutta levittäytyy myös avoimelle puolelle.⁸¹ Haastateltavien henkilöiden määrä saattaa myös vaihdella yksilöiden ja ryhmien välillä. Yksilö, pari- tai ryhmähaastattelut soveltuvat eri tilanteisiin ja ne voidaan suorittaa vapaasti keskusteluna tai ohjattuna.⁸²

3.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat sisällölliset, tilastolliset, kulttuurilliset, kielelliset ja tekniset seikat. Luotettavien tutkimustulosten tuottaminen vaatii tutkimuksen tekijältä perehtymistä aiheeseen. Perehtymisen ohessa täytyy tutkimus olla hyvin suunniteltu ja testattu ennen toteutusta. Kyselyt ja niiden tulokset ovat ainutkertaisia, ja niiden toistaminen luotettavasti haastavaa. Epäonnistuneen kyselyn tulokset ovat suuressa vaarassa jäädä epäonnistuneiksi ja vähintäänkin kustannustehokkuus kärsii radikaalisti. Pahimmassa tapauksessa tulokset ovat käyttökelvottomia ja kyselyn arvo mitätön.⁸³ Kyselyn luotettavuutta ja sitä kautta onnistumista ohjaavat pääasiassa reliabiliteetti ja validiteetti.

Validiteetti kuvaa sitä, että mitataanko tutkimuksella sitä mitä oli alun perin tarkoituskin. Validiteetti saattaa kärsiä esimerkiksi vanhoja kyselyitä toistettaessa tai jos tutkimus on ollut pitkään käynnissä. Tutkimuksen validiteetti on myös vaakalaudalla, mikäli tutkimus suuntautuu samanaikaisesti eri kulttuureihin tai se toteutetaan useammilla kielillä. Pääsääntöisesti tulkinnanvaraisuus ja epäselvyys siis huonontavat validiteettia ja mahdollistavat vääринymäryykset tutkimuksessa ja heikentävät kokonaisuuden luotettavuutta. Validiteetin vaaliminen vaatii siis hyvää pohjatyötä ja ammatillista otetta mahdollisiin käännöksiin ja hyvin harkittuja kysymysten asetteluja esimerkiksi kyselytutkimuksissa.⁸⁴

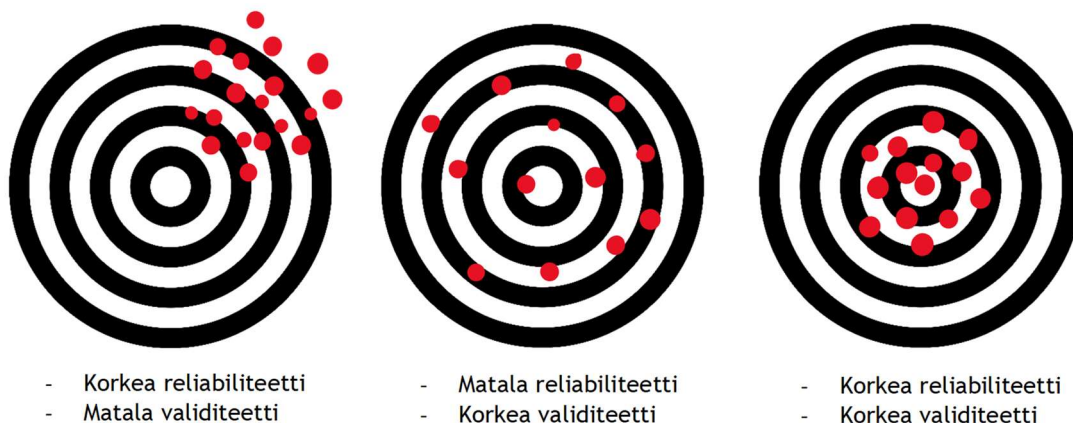
⁸¹ Hirsijärvi ym. 2007, 199-204.

⁸² Ronkainen ym. 2011, 113-116.

⁸³ Vehkalahti 2014, 40.

⁸⁴ Vehkalahti 2014, 39-41.

Reliabiliteetti tukeutuu validiteetin luomien kriteerien täyttämään tutkimukseen ja parantaa suoritettujen mittausten tuloksia ja toistettavuutta. Reliabiliteetti kuvaa mittaustulosten toistettavuutta ja usein esittää numeraalisia tietoja kuvaamaan mittauksen reliabiliteettiä. Reliabiliteetti on vahvimmillaan, mikäli tutkimuksen olosuhteet eivät muutu.⁸⁵

Kuva 7: Reliabiliteetti ja validiteetti havainnollistettuna.

Kuvan maalitaulut visualisoivat reliabiliteetin ja validiteetin vaikutuksia. Ensimmäisessä kuvassa korkea reliabiliteetti on pitänyt vastausten ryppään tiiviinä, mutta matala validiteetti on saanut ryppään menemään hieman ohi. Keskellä Korkea validiteetti kohdisti osumat keskelle maalitaulua, mutta matala reliabiliteetti aiheutti suuren hajonnan. Viimeisessä taulussa korkea reliabiliteetti ja validiteetti saivat tiiviin ryppään osumaan keskelle taulua. Tauluilla kuvattua reliabiliteetin ja validiteetin havainnollistamista on hyödynnetty useissa lähteissä.

3.4 Analysointi

⁸⁵ Vehkalahti 2014, 41.

Tutkimusprosessin tavoite on luoda relevanttia tietoa tutkitusta aiheesta. Suoritetun tutkimuksen analysointi ja raportointi ovat tutkimusprosessi viimeiset vaiheet. Tutkimuksella luodun aineiston tilastollinen analysointi alkaa aineistoon tutustumisella ja esikäsittelyllä. Toisena varmistetaan, että on saavutettu analyysiin vaadittavat tutkimustulokset ja lopuksi aineisto järjestetään analyysiä varten.⁸⁶ Hyvin suunnitellussa tutkimusprosessissa analysointivaihe ja sen vaatimat resurssit on osattu ennakoida ja käytetystä tutkimusmenetelmästä riippuen on sille varattu tarpeeksi aikaa.

Esikäsittelyssä poistetaan mahdolliset virheelliset vastaukset ja perehdytään vastauksiin. Selkeästi virheellisten tai puutteellisten tiedot rajataan pois analyysistä. Käytetystä lomaketyypistä riippuen epäselvät tai selkeästi väärin täytetyt kohdat ja vastaukset jätetään huomiotta. Sähköisesti toteutetussa lomakkeessa voidaan pienentää virheellisten lomakkeiden määrää ja parhaimmillaan sulkea kokonaan pois vastausteknisesti virheelliset kappaleet.⁸⁷ Toisessa vaiheessa varmistetaan saavutettujen vastausmäärien riittäminen analysointiin ja tarvittaessa jatketaan kyselyä tai selvitetään kadonneiden vastausten kohtaloa.⁸⁸ Kolmantena aineisto käsitellään sähköisesti analysoitavaan muotoon tai syötetään sähköiseen tietokantaan. Verkkolomakkeilla suoritettussa tutkimuksessa on tallentaminen ja tiedonsiirto nopeampaa. Fyysisillä lomakkeilla suoritettuna on tulosten sähköistäminen työlästä ja tarkkuutta vaativaa. Tiedonsiirron hätiköity suorittaminen saattaa vääristää tuloksia ja laskea tutkimuksen luotettavuutta.⁸⁹

Määrällinen ja laadullinen aineisto esikäsitellään samoja ohjenuoria seuraten, mutta analysoidaan toisistaan poiketen. Määrällinen tutkimus perustuu mittaamiseen ja numeraaliseen analyysiin, sekä tilastolliseen havainnollistamiseen. Laadullinen aineisto puolestaan saattaa päätyä analysoitavaksi jo keruun yhteydessä ja on yleisesti analyysiltään vapaamuotoisempaa.⁹⁰ Määrällinen aineisto siirretään lomakkeen tietokannasta taulukkolaskentaohjelmaan, joka muodostaa havaintomatriisin. Havaintomatriisi puolestaan mahdollistaa numeraalisen aineiston laajan analysoinnin. Havaintomatriisin vaakarivejä kutsutaan havainnoiksi ja pystyrivejä muuttujiksi. Havainnot kuvaavat kyselyyn vastanneiden vastauksia ja muuttujat kyselyn eri

⁸⁶ Vehkalahti 2014, 50-51

⁸⁷ Vehkalahti 2014, 50-51.

⁸⁸ Hirsijärvi ym. 2009, 221-222.

⁸⁹ Heikkilä 2014, 120.

⁹⁰ Hirsijärvi & Hurme 2008, 136.

kysymyksiä. Havaintomatriisista voidaan juontaa analyysiä tiivistämällä vastauksia keskiarvoiksi, selvittämällä keskihajontaa keskiarvon ympärillä tai esimerkiksi ristiintaulukoinnilla.⁹¹ Ristiintaulukoinnilla tarkoitetaan kahden tai useamman muuttujan tarkastelua samanaikaisesti ja niiden välisten yhteyksien ja erojen esittämistä. Hyvin suoritettu ristiintaulukointi mahdollistaa tehokkaan tiedon havainnollistamisen ja kuvaamisen esimerkiksi pylvästaulukoina.

Laadullisen aineiston analyysiä ohjaa tutkimusongelma ja analyysiin valittu näkökulma. Analyysin näkökulmana voisi toimia esimerkiksi sisältöön, ilmaisuun tai kielenkäyttöön keskittyvä tulkinta. Näkökulmasta riippuen laadullista aineistoa voidaan litteroida tai koodata ennen analysointia. Litteroinnilla tarkoitetaan esimerkiksi puheella saatujen vastausten puhtaaksi kirjoittamista ja koodaamisella tekstistä nostetaan esille toisiinsa sopivia asiayhteyksiä tai sanoja. Litteroinnin ja koodauksen tarkkuus, sekä toteutus riippuvat laadullisen aineiston analyysin näkökulmasta. Varsinaisia analyysitapoja laadulliseen tutkimukseen on paljon ja yksittäisesti käytettyä analyysitapaa on vaikea eritellä. Laadullisen analyysin vahvuus muodostuu sen monimuotoisesta analysoinnista riippuen halutusta näkökulmasta.⁹²

Tutkimuksen halutuista tuloksista ja sisällytetyistä muuttujista riippuen tulee tutkimukselle valita toimivin analysointimenetelmä. Analyysiä silmällä pitäen kannattaa tutkimus ja sen mahdollisesti hyödyntämä lomake suunnitella vastaamaan analysoinnin tarpeita ja käytössä olevia resursseja. Analyysin valmistuttua tulee se saattaa raportoitavaan muotoon ja tulokset esitellä.

4 Syyttäjille suunnattu kysely

Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osassa toteutettiin kyselytutkimus pääkaupunkiseudun ja Oulun syyttäjille. Kysely tavoitti teoreettisesti noin 160 syyttäjää pohjautuen vuoden 2017 henkilöstötietoihin. Vastauksia kyselyyn saatiin 78 kappaletta, joka lähentelee 50 prosenttia koko otannasta. Otantaan valittiin Helsingin, Länsi-Uudenmaan, Itä-Uudenmaan ja Oulun

⁹¹ Vehkalahti 2014, 53-63.

⁹² Eskola & Suoranta 2003, 160-162.

syöttäjänvirastot suunnitteilla olevaan organisaatiomuutokseen ja nopean menettelyn pilotoinnin johdosta. Pääkaupunkiseudun syöttäjänvirastot toimivat vertailukohtina toisilleen ja Oulun syöttäjänvirasto suorittaa nopean toiminnan pilotointia ensimmäisenä ja oli looginen lisäys vastausten ristiintaulukointiin.

Kysely oli vastattavissa viikon ajan 12-18 maaliskuuta 2018 ja kyselyyn johtava linkki jaettiin suoraan toivotulle kohderyhmälle sähköpostitse. Kysely suunniteltiin nopeaksi ja tehokkaaksi vastata. Kyselyn eteneminen kuvattiin visuaalisesti kyselylomakkeella ja ensimmäisessä osiossa kyselyn kestoksi ilmoitettiin ~2 minuuttia. Kysely muodostui neljästä osiosta, jotka olivat kansilehti, taustatiedot, kyselyosa ja lopetus. Kansilehti oli ensimmäisenä jaetusta linkistä aukeava osio ja se sisälsi kyselyn otsikoinnin, tietoja vastausten käytöstä, yhteystiedot ja kyselyn arvioitun keston kannusteena vastaajille. Seuraavaksi vastaajilta kerättiin muutamia taustatietoja, jotka mahdollistaisivat saatujen vastausten ristiintaulukoinnin. Kysely suunniteltiin tehokkaaksi ja anonyymiksi. Taustatiedoissa pyrittiin kysymään ristiintaulukoinnin ja vastaajaryhmien rajaamisen kannalta välttämättömät tiedot. Taustatiedot muodostuivat henkilön pääasiallisesta virastosta, Työkokemuksesta ja työnkuvasta. Kysymykset aseteltiin validiteetin vaalimisen kannalta korrektisti, jotta väärinymmärryksiltä vältyttäisiin. Kyselyä testattiin sen eri vaiheissa ja ristiintaulukoinnin ja eri vastaajasegmenttien rajaamisen onnistuminen varmistettiin ennen kyselyn jakamista. Testauksessa käytettiin Länsi-Uudenmaan syöttäjänviraston muutamaa työntekijää ja tulosten kokeelliseen analysointiin luotiin kuvitteellisia vastauksia.

Kyselyn julkaisuversio toteutettiin Google Formsilla ja sen jakelu suoritettiin virastojen koulutusvastaavien avustuksella. Kyselyn luotettavuuden nimissä jakelu tapahtui ainoastaan toivotulle kohderyhmälle. Kolmannessa osiossa vuorossa oli varsinainen kysely, joka muodostui kuudesta kysymyksestä. Ensimmäisenä kysyttiin sopivinta ajanjakso tietystä työtehtävässä antaen vastaajalle kuusi vaihtoehtoa kuukauden ja yli kahden vuoden väliltä. Seuraavaksi vuorossa oli neljä väittämää, joihin vastattiin: täysin eri mieltä, osittain eri mieltä, osittain samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Kysely luotiin tarkoituksella noudattelemaan tiettyä vastausmekaniikkaa edelleen tehostaen sen vastattavuutta ja parantaen kyselyn luotettavuutta väärinymmärrysten minimoinnilla. Kyselyosion lopussa kysyttiin vielä työssä jaksamisesta hyödyntäen lineaarista ja numeerista vastausasteikkoa negatiivisesta positiiviseen. Muita vastausmekaniikkoja sisältävät kysymykset sijoitettiin vastausosion alkuun ja loppuun tarkoituksella vähentäen siirtymiä mekaniikkojen välillä. Keskimmaisista kysymyksistä jätettiin niin sanottu neutraali vaihtoehto kokonaan pois ja pyrittiin varmistamaan asian syvällisempi pohtiminen. Tehokkaan ja lyhyen kyselyn puitteissa pystyttiin näin varmistamaan laadukkaampi analysointi

ja evättiin vastaajilta harkitsemaan lomakkeen täyttäminen. Neljäntenä ja viimeisenä osiona oli täytettyjen vastausten lähettäminen ja kiitos kontribuutiosta kyselyä kohtaan. Lisäksi kyselyyn sisällytettiin avoin tekstikenttä palautteelle ja täydentäville huomiolle nopean toiminnan haasteita ja mahdollisuuksia koskien.

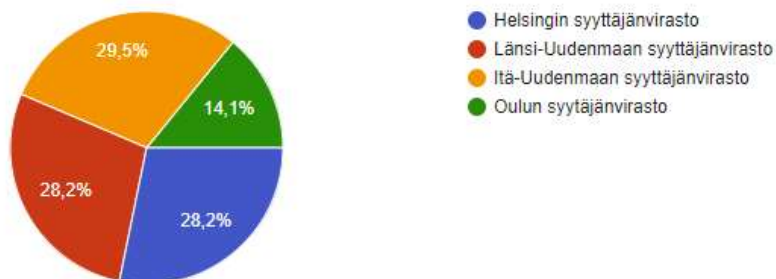
4.1 Kyselyn tulokset ja analysointi

Kyselyn tulosten analysoinnissa pyrittiin ristiintaulukoinnin avulla hakemaan vastauksia rikosasioiden nopean käsittelyn muutosten ja tavoitteiden lähtökohdista. Tavoitteissa toiminnan valtakunnallinen ohjaus, yhdenmukaisuus ja laatu kehittyvät. Resursseja pyritään kohdistamaan vaativien rikosasioiden hoitamiseen uudistamalla erikoissyyttäjäjärjestelmä ja perustetaan rikosasioiden nopean käsittelyn menettely. Samalla keskitetään eri vaiheiden tukitoimintoja. Konkreettisesti tämä tarkoittaa esimerkiksi nopean toiminnan ulkopuolisten syyttäjien työajan vapauttamista muiden asioiden ja syyttäjän tehtävien hoitamiseen. Nopean toiminnan menettelyllä lisätään nopeasti käsiteltävissä asioissa tehtävien ratkaisujen yhdenmukaisuutta ja laatua. Yksikertaisten työtehtävien standardisoinnilla parannetaan työtehtävien siirroilla tehtävää syyttäjien työtaakan valtakunnallista tasaamista ja sen mahdollistamista.

Ensimmäisenä tarkastellaan taustatietojen perusteella annettujen vastausten jakautumista ja sen luomaa pohjaa tutkimuksen luotettavuudelle. Kokonaisuudessaan kyselyyn vastanneiden henkilöiden määrät vastaavat tilastollisia tietoja syyttäjänviraston henkilökunnasta ja mukailivat henkilöstörakennetta. Vastauksia tarkasteltaessa mikään kysytyistä vaihtoehdoista työtehtävää tai työkokemusta kuvatessa ei jäänyt edustamatta edes virastokohtaisesti.

Virasto jossa työskentelen

78 vastausta

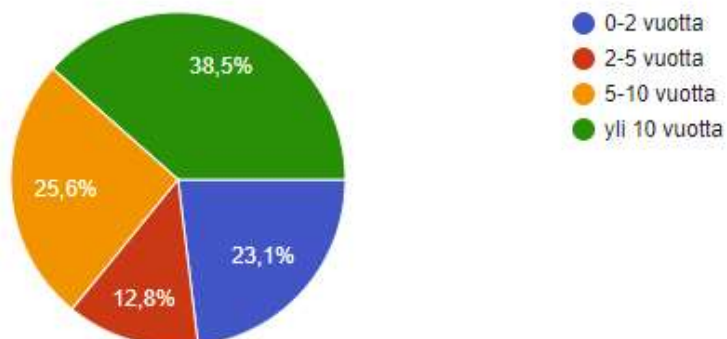

Kuvio 1: Virasto jossa työskentelen.

Virastokohtaisesti vastausmäärät jakoutuivat melko tasaisesti ja kaikista toimipisteistä saatiin vastauksia eri työtehtävissä toimivilta syyttäjiltä. Kysely tavoitti teoreettisesti noin 160 syyttäjää pohjautuen vuoden 2017 henkilöstötietoihin. Vastauksia kyselyyn saatiin 78 kappaletta, joka lähentelee 50 prosenttia koko otannasta.

Olen toiminut syyttäjänä

78 vastausta

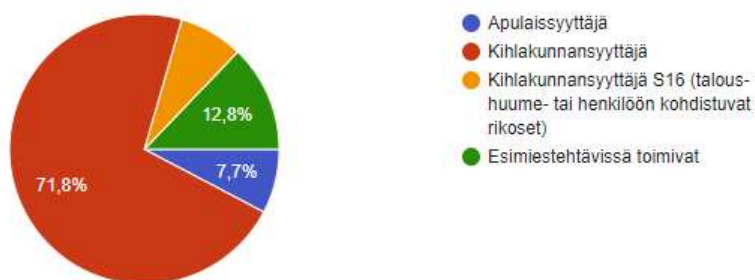

Kuvio 2: Olen toiminut syyttäjänä.

Työkokemus syyttäjänä toimimisesta jakautui tilastojen valossa tasaisesti ja vastaajia kustakin ryhmästä saatiin riittävästi. Vastausvaihtoehdot valittiin edustamaan kehittymistä parhaiten kuvaavia vaiheita syyttäjänä toimimisessa.

Nykyistä työtehtävääni kuvaava parhaiten

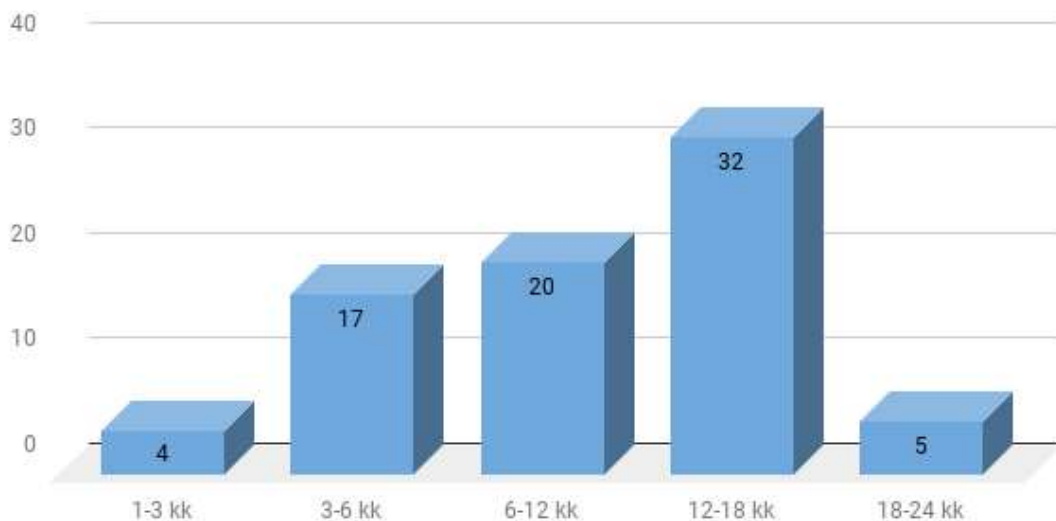
78 vastausta

Kuvio 3: Nykyistä työtehtävääni kuvaava parhaiten.

Työtehtäväänsä kuvatessa vastauksia saatiin eniten normaaleilta kihlakunnansyyttäjiltä. Työtehtävän kuvailua kysyttiin ristiintaulukoinnin ja mahdollisen vastausten rajaamisen mahdollistamiseksi. Kyselyyn vastanneista apulaissyyttäjiä ja kihlakunnansyyttäjiä S16, oli molempia 7,7 % ja esimiestehtävissä toimivia vastaajia 12,85 %.

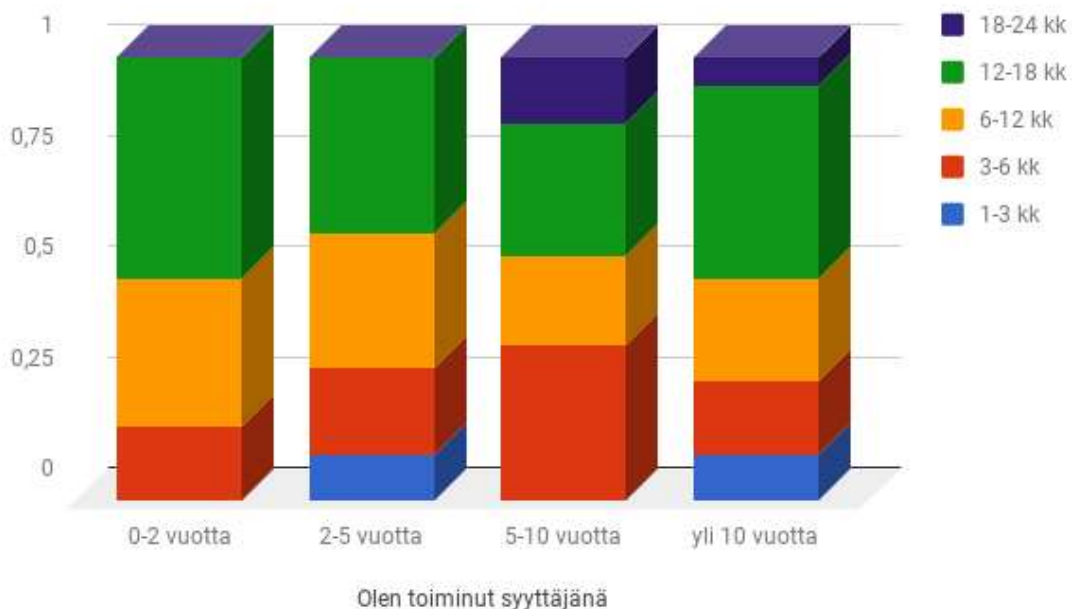
Nopean toiminnan syyttäjälle sopiva ajanjakso tässä työtehtävässä

Kuvio 4: Nopean toiminnan syyttäjälle sopivin ajanjakso tässä työtehtävässä.

Nopean toiminnan suunnittelussa ja nopean toiminnan syyttäjänä toimimisessa oleellisena osana on kyseisen toimenkuvan kesto. Yleisesti vartenotettaviksi vaihtoehtoiksi koettiin 3-6 kk, 6-12 kk ja 12-18 kk. Alle kolmen kuukauden keston toimenkuvassa valitsi vain 4 henkilöä ja melkein kaksivuotisen ajanjakson valitsi vain 5 henkilöä. Asteikon keskellä sijaitsevat vaihtoehdot haalivat odotetusti eniten suosiota. Ero 12-18 kuukauden ja 18-24 kuukauden välillä on kuitenkin radikaali ja osoittaa selkeästi toimenkuvalle parhaiten sopivan maksimipituuden. Yli kahden vuoden yhtäjaksoinen toiminta tässä toimenkuvassa lienee siis poissuljettava vaihtoehto, mutta lyhyimmätkin ajanjaksot voivat toimia tapauskohtaisesti.

Nopean toiminnan syyttäjälle sopiva ajanjakso tässä työtehtävässä

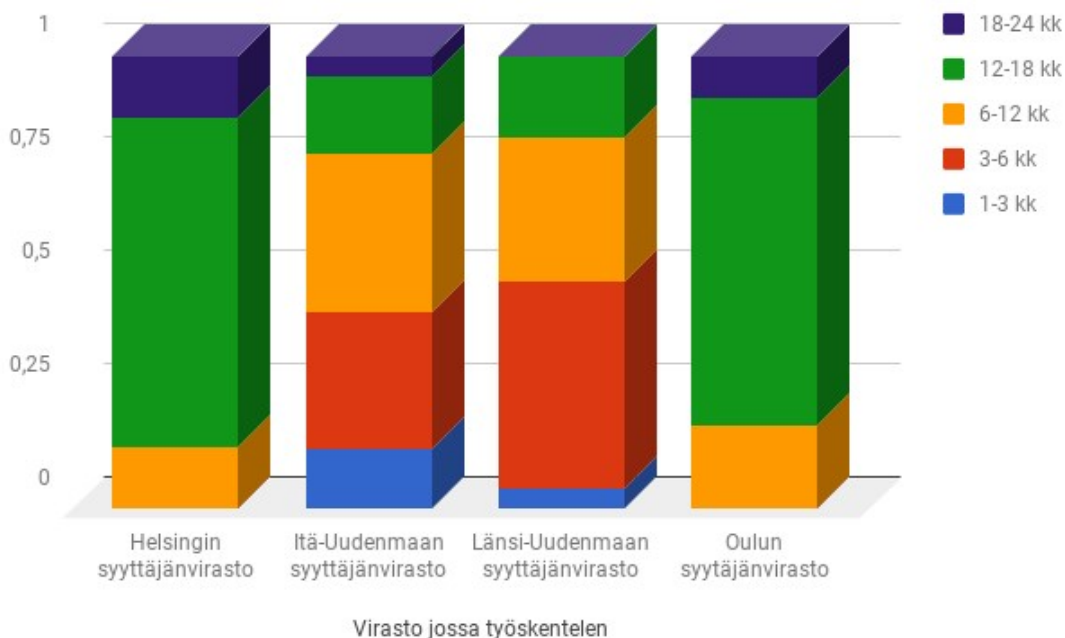

Kuvio 5: Nopean toiminnan syyttäjälle sopivin ajanjakso tässä työtehtävässä, ristiintaulukoituna työkokemuksen kanssa.

Työkokemuksen kanssa ristiintaulukoituna sopivin ajanjakso nopean toiminnan syyttäjänä sijoittuu keskimmäisten vaihtoehtojen ympärille. Esimerkiksi Syyttäjänä 0-2 vuotta toimineiden vastaajien valinnoista 50 % osui 12-18 kuukauden vaihtoehtoon ja loput jakautuivat 6-12 kuukauden tavoittaen kolmasosan vastauksista ja 3-6 kuukauden loput 16,7 %. Alle 3 kuukauden tai 18-24 kuukauden ajanjakso ei valinnut kukaan.

Kokonaisuudessaan kuviota tarkasteltaessa voidaan todeta pisimmän vaihtoehdon vastausten sijoittuneen 5-10 vuotta ja yli 10 vuotta syyttäjänä toimineiden vastauksiin. Nuorten syyttäjien toiveissa ei lienen lähes kaksivuotinen sitoutuminen nopeaan toimintaan ja taustalla tälle saattaa olla huoli työtehtävissä ja niiden haasteellisuudessa etenemisessä. Reilun vuoden mittainen ajanjakso kuitenkin houkutteli 0-2 vuotta toimineista syyttäjistä puolia ja 2-5 vuotta kokemusta omaavista 40 %.

Nopean toiminnan syyttäjälle sopiva ajanjakso tässä työtehtävässä

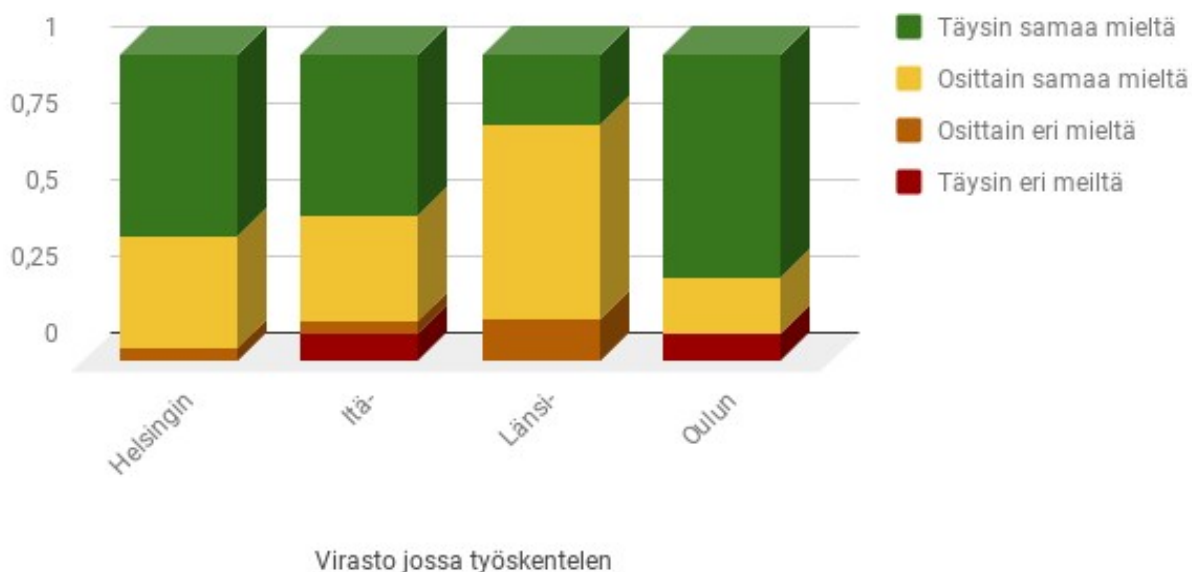
Kuvio 6: Nopean toiminnan syyttäjälle sopivin ajanjakso tässä työtehtävässä, ristiintaulukoituna virastojen kanssa.

Virastokohtaisessa ristiintaulukoinnissa saadaan esille toimipaikkojen välisiä eroja nopean toiminnan syyttäjälle sopivimman ajanjakson etsimisessä. Helsingin ja Oulun vastauksissa voidaan todeta selkeätä samankaltaisuutta ja sama pätee Itä-Uudenmaan ja Länsi-uudenmaan vastauksiin. Helsingin ja Oulun vastauksissa selkeän enemmistön, eli 72 % vastausmäärän haalii 12-18kk kuukauden vaihtoehto. Itä-Uudellamaalla ja Länsi-Uudellamaalla 3-6 kk ja 6-12kk tavoittavat kaikki yli 30 prosenttia vastauksista muodostaen vastausvaihtoehdot yhdistäen selkeän enemmistön.

Selkeimpänä erona voidaan huomata Oulun ja Helsingin lähtökohdaksi nopean toiminnan syyttäjän toimimiselle olevan yli puolen vuoden ajanjakso, kun taas Idässä ja Lännessä 3-6 kuukautta koetaan varteenotettavaksi vaihtoehdoksi. Selkeää eroa on huomattavissa myös 12-18 kuukauden vaihtoehdossa olevat erot vastaajamäärissä. Idässä ja Lännessä 12-18 kuukautta vastasi hieman alle 20 % ja Helsingissä ja Oulussa molemmissa noin 73 prosenttia.

Vastauksista muodostuvaa eroa voidaan mahdollisesti perustella virastojen olemassa olevilla nopean menettelyn keinoilla ja syyttäjien lähtökohdilla nopeaan toiminnan syyttäjänä toimimiseen. Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan vastausten perusteella nopeaan toimintaan liittyminen ja siitä poistuminen koetaan mahdollisesti pienemmäksi kynnykseksi, joka saattaa viestiä toimivasta työtehtävien kierrosta. Oulun ja Helsingin vastauksista voidaan tulkita heidän lähtökohtina yleisesti toimivan sitoutuminen vähintään vuodeksi ja nopean toiminnan päätoimisuus pidemmälle ajanjaksolle. Nopean toiminnan syyttäjänä toimimisella voidaan mahdollisesti haluta eri tapauksissa kartuttaa rutiinia työtehtäviin pidemmällä ajanjaksolla tai vähentää työstressiä alle vuoden mittaisella ajanjaksolla nopean toiminnan parissa. Yksittäisten syyttäjien näkökulmia on tilastoista mahdoton nähdä, mutta virastojen väliset erot antavat vihjeitä näkökulmista, joita eri virastojen nykyiset toimintatavat ovat asettaneet nopealle toiminnalle. Nopean toiminnan yhtenäistämässä olisi tämä näkökulma myös hyvä saada yhtenäisemmäksi ja tuoda esille nopean toiminnan syyttäjänä toimimisen vaihtoehdot.

Nopean toiminnan aloittaminen parantaa viraston kaikkien asioiden läpimenoaikaa.

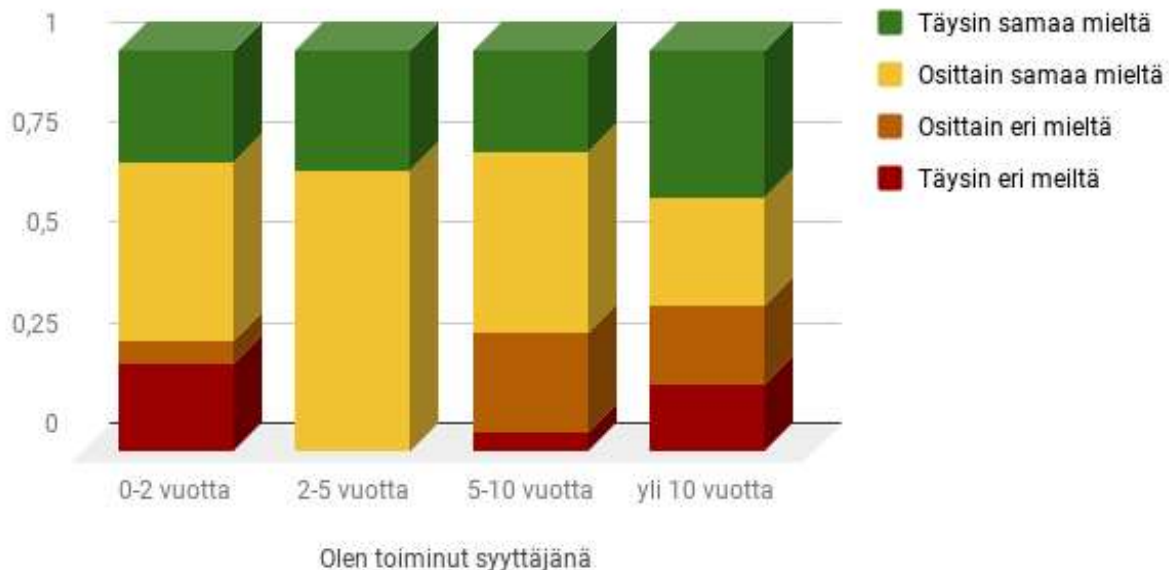
Kuvio 7: Nopean toiminnan aloittaminen parantaa viraston kaikkien asioiden läpimenoaikaa, ristiintaulukoitu virastoittain.

Nopean toiminnan aloittamisen vaikuttamista asioiden läpimenoaikoihin kysyttäessä saatiin väittämää myötäileviä vastauksia. Nopean toiminnan hoitavan käsittelyn avulla pyritään

vapauttamaan resursseja vaativien rikosasioiden hoitamiseen. Syyttäjälaitoksen linjaamien tavoitteiden puitteissa kaikki kyselyyn osallistuneet syyttäjänvirastot kokivat nopean toiminnan aloittamisen parantavan virastojen kaikkien asioiden läpimenoaikaa. Valtaosa vastaajista kokin olevansa täysin samaa tai osittain samaa mieltä.

Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Oulun syyttäjänvirastojen vastauksista yli puolet olivat täysin samaa mieltä ja Oulussa jopa noin 72 % valitsi tämän vaihtoehdon. Länsi-Uudenmaan vastaukset osoittivat ristiintaulukoinnin ainoan selkeän eroavaisuuden. Länsi-Uudenmaan vastauksista 64 % oli osittain samaa mieltä väittämän kanssa ja vain 23 % täysin samaa mieltä. Kokonaisuudessa syyttäjänlaitoksen linjaamien tavoitteiden kannatus on kuitenkin vahvaa ja eroavaisuudet muodostuvat ainoastaan täysin ja osittain samaa mieltä olevien vastausvaihtoehtojen välille.

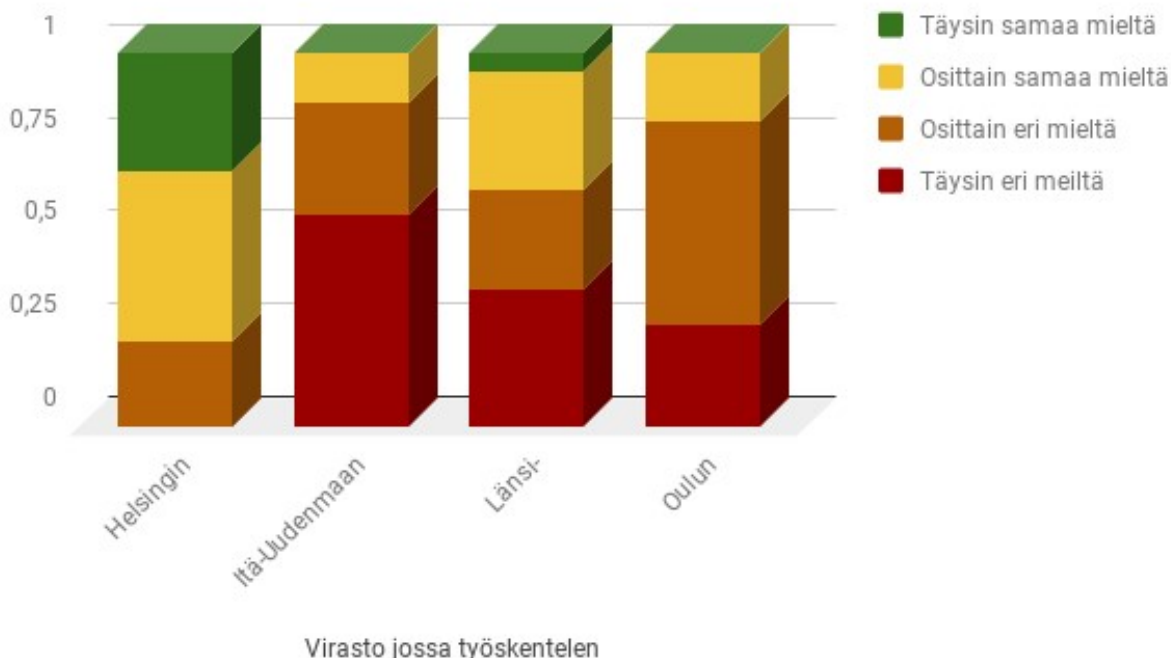
Päätoimisesti nopean toiminnan ratkaisuja tehdessäni ammattitaitoni kehittyminen muilla osa-alueilla vaarantuu.

Kuvio 8: Päätoimisesti nopean toiminnan ratkaisuja tehdessäni ammattitaitoni kehittyminen muilla osa-alueilla vaarantuu, ristiintaulukoituna työkokemuksen kanssa.

Nopean toiminnan syyttäjänä toimiessa ammattitaidon kehittymisen vaarantumisen muilla osa-alueilla koettiin olevan mahdollista. Tuloksia ristiintaulukoidessa työkokemuksen kanssa, voidaan todeta vastausten jakautumisen olevan melko tasaista, lukuunottamatta kahta poikkeusta. Työkokemuksesta huolimatta kaikista pylväistä löytyy noin 30 % täysin samaa mieltä olevia vastauksia ja huoli ammattitaidon kehittymisestä askarruttaa osittain kaikkia kuvion vastaajaryhmiä. Selkeimmät erot löytyvät 0-2 vuotta ja 2-5 vuotta toimineiden syyttäjien vastauksista. Syyttäjän 2-5 vuotta toimineet vastaajat olivat 30 % prosenttisesti täysin samaa mieltä ja loput vastaajista olivat osittain samaa mieltä. Osittain eri mieltä tai täysin eri mieltä ei ollut yksikään 2-5 vuotta syyttäjänä toimineista vastaajista. Näitä tuloksia voisi perustella 2-5 vuoden kokemuksen jälkeen oleva vaihe, jossa pyritään siirtymään haasteellisempiin tapauksiin ja vaativimpiin syyttäjätehtäviin. Tähän vaiheeseen sijoittuvaa ajanjaksoa nopean toiminnan syyttäjänä pidetään uhkanan ammattitaidon kehittymiselle muissa tehtävissä ja koetaan mahdollisesti nopean toiminnan tuovan rutinoitumisen kehittymisen olevan jo muodostunut. Toinen poikkeus kuvion tuloksissa löytyy 0-2 vuotta syyttäjän toimineiden henkilöiden vastauksista, joissa täysin eri mieltä väittämän kanssa on noin 22 % prosenttia vastaajista. Syyttäjän työn vasta aloittaneet henkilöt kokevat mahdollisesti nopean toiminnan auttavan rutinoitumisessa tehokkaaseen työhön tai olevan lähellä nykyistä työtehtäväänsä.

Valtakunnallinen malli nopeaan käsittelyyn on aluekohtaisia malleja parempi vaihtoehto.

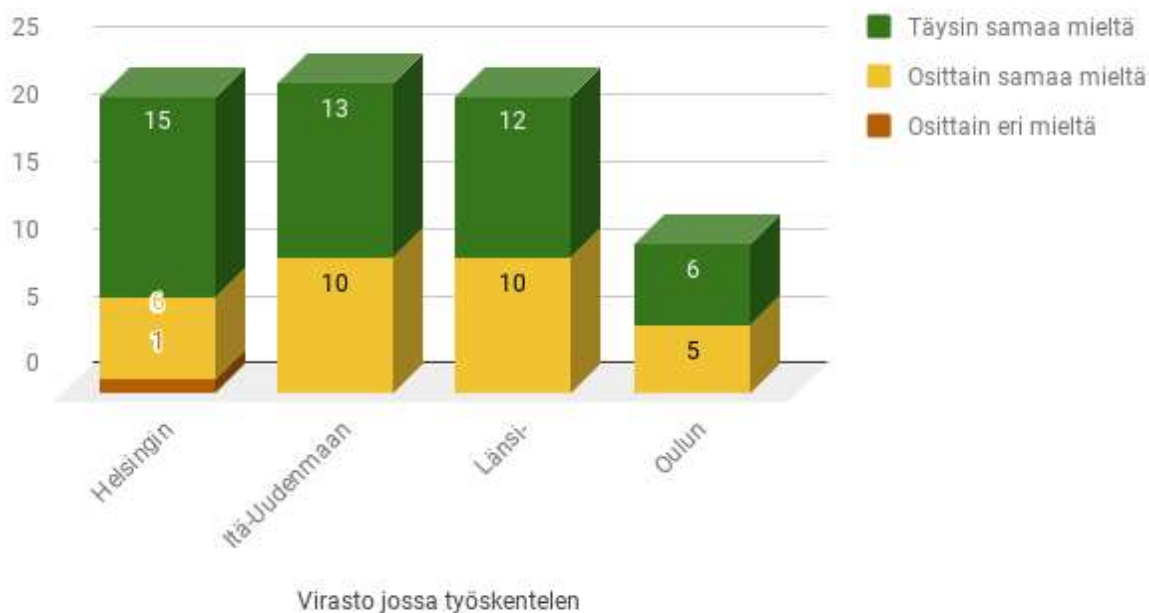
Kuvio 9: Valtakunnallinen malli nopeaan käsittelyyn on aluekohtaisia malleja parempi vaihtoehto, ristiintaulukoituna virastoittain.

Valtakunnallisen mallin paremmuutta verrattuina aluekohtaisiin malleihin saatiin selville virastojen kantaa nykyisestä nopeasta käsittelystä ja uuden yhtenäistämisen odotuksista. Selkeimpänä erona voidaan huomata Helsingin vastausten jakautumisen suhde muihin ristiintaulukoitaviin virastoihin. Täysin samaa mieltä valtakunnallisen mallin paremmuudesta Helsingissä oli jopa noin 32 % vastaajista. Muissa virastoissa ei täysin samaa mieltä väittämän kanssa ollut kukaan, paitsi yksi vastaaja Länsi-Uudenmaan alueesta. Helsingin vastaukset eroavat myös toisesta ääripäästä ja täysin eri mieltä väittämän kanssa ei ollut yksikään Helsingin vastaajista. Helsingin vastaukset sijoittuivat pääsääntöisesti täysin ja osittain samaa mieltä oleviin vaihtoehtoihin ja muut vertailun virastot vastasivat pääsääntöisesti olevansa osittain tai täysin eri mieltä.

Valtakunnallista mallia nopeaan käsittelyyn pidetään selkeästi aluekohtaisia malleja parempana Helsingin vastaajien joukossa ja muissa virastoissa ollaan korkeintaan täysin samaa

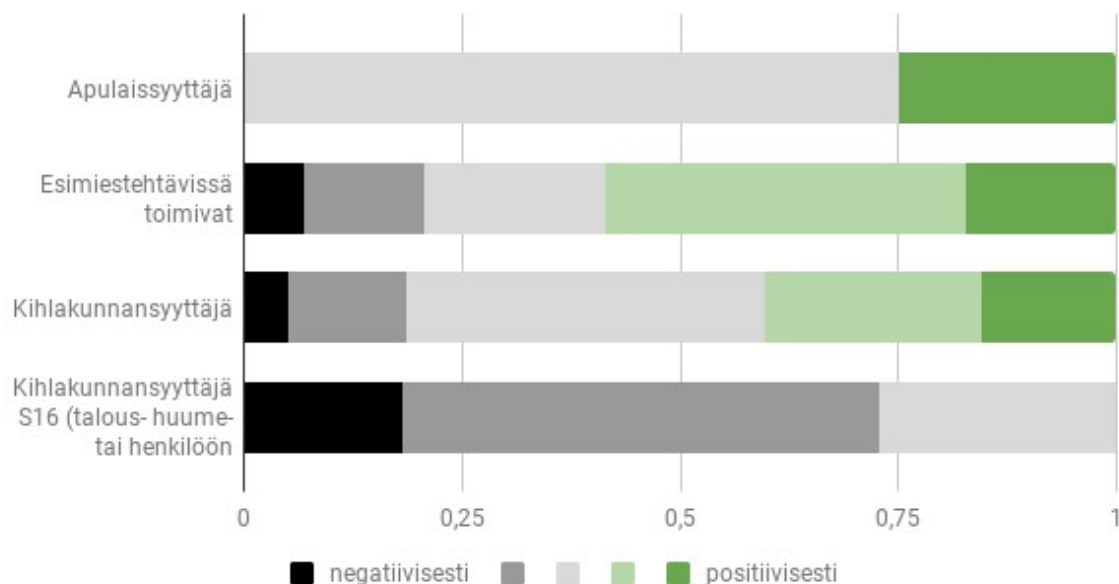
mieltä ja pääsääntöisesti koetaan aluekohtaisten mallien luovan vahvuuksia nopeaan käsitte-lyyn. Vastauksia ja osoitettuja tuloksia voidaan perustella virastokohtaisten mallien ja niiden jo tehdyn kehittämisen valossa tai syytälaitoksen esittämän työtaakan helpomman jakami- sen perusteella. Myös aluekohtainen yhteistyö esitutkintaa toimittavan tahon kanssa ja sen tehokkuus voi asettaa oman värinsä kuvion tuloksiin. Tätä ei kuitenkaan oltu havaittavissa sel- keästi syyttäjiltä kysyttäessä yhteistyön kehittämisestä poliisin kanssa. Alla olevassa kuviossa osoitetaan vastausten jakautuvan tasaisesti täysin ja osittain samaa mieltä olevien vastaus- vaihtoehtojen välille väittämässä, jossa nopeaan toimintaan liittyvää yhteistyötä poliisin kanssa tulisi kehittää. Yleisesti koetaan, että yhteistyötä poliisin kanssa voidaan siis vielä sel- keästi kehittää.

Nopeaan toimintaan liittyvää yhteistyötä poliisin kanssa tulisi kehittää.

Kuvio 10: Nopeaan toimintaan liittyvää yhteistyötä poliisin kanssa tulisi kehittää, ristiintaulu-koituna virastoittain.

Nopean toiminnan syyttäjänä toimiminen vaikuttaisi työssä jaksamiseen

Kuvio 11: Nopean toiminnan syyttäjänä toimiminen vaikuttaisi työssä jaksamiseen.

Nopean toiminnan syyttäjänä toimimisen vaikutusta työssä jaksamiseen kysyttäessä voidaan selkeästi huomata eroja eri työtehtäviä kuvaavien vastaajaryhmien välillä. Apulaissyöttäjien vastauksista 75 % asettui kysymyksen neutraaliksi tulkittavaan vastausvaihtoehtoon ja loput 25 % kallistuivat positiivisimpaan vaihtoehtoon. Tuloksista voidaan todeta nopean toiminnan olevan lähellä nykyistä työtehtävää ja täten vaikutuksen olevan neutraali. Positiiviset vastaukset apulaissyöttäjien osalta tukevat nopean toimintaan nimeämisen tuomaa varmuutta tulevasta ja sen tuomaa työssä jaksamista.

Esimiestehtävissä toimivien vastaajien valintojen hajonta kattaa kaikki vaihtoehdot negatiivisen ja positiivisen välillä. Eniten vastauksia keräsi toiseksi positiivisin kohta 41 %:lla. Laajaa hajontaa selittänee yksilölliset kokemukset työn mielekkyydestä ja esimiestehtävien samankaltaisuus nopeasta toiminnasta huolimatta. Kihlakunnansyyttäjien vastausten hajonta kattoi myös kaikki vaihtoehdot negatiivisen ja positiivisen välillä. Tässä tapauksessa hajontaa voisi selittää syyttäjien erilaiset lähestymistavat nopeaa toimintaa kohtaan ja suuret eroavaisuudet työkokemuksessa. Nopea toiminta saattaisi esittäytyä toisille stressiä helpottavana ajanjaksona ja toisille nopeaan menettelyyn kahlitsevana ja tukahduttavana aikana.

S16 Kihlakunnansyyttäjiltä saaduista vastauksista voidaan huomata positiivisten vastausten tottaallinen puuttuminen ja vastausten painottuminen asteikon negatiiviseen päähän. Neutraaleja vastauksia saavutettiin noin 27 % ja kaikkein negatiivisimpia vastauksia noin 18 %. Loput vastaukset sijoittuivat toiseksi negatiivisimpaan vaihtoehtoon sen saavuttaen yli puolet vastauksista. Positiivisen puoliskon puuttumista voidaan perustella S16 syyttäjien erikoistumisella rikoksenaloihin ja tämän tuomalla kontrastilla nopeaan toimintaan siirtymiseen. Neutraalit vastaukset saattavat mahdollisesti kertoa myös mahdollisuudesta hengähtää nopeammin käsiteltävien asioiden parissa, mutta selkeää tulkintaa ei vastauksista voida tehdä positiivisten vastausten puuttuessa kokonaan.

4.2 Kehitysehdotus

Tutkimuksen osoittamien tulosten valossa saadaan selville eri ihmisryhmien kokemuksia ja odotuksia nopeaa menettelyä ja nopean toiminnan syyttäjänä toimimista kohtaan. Tulokset luovat keskimääräisiä odotuksia ristiintaulukoinnilla toimipisteiden, työvuosien ja toimenkuvien välille. Vastaukset osoittavat selkeästi esimerkiksi nopean toiminnan soveltuvan apulais-syyttäjille ja jopa parantavan heidän työssä jaksamistaan. Samalla taas 2-5 vuotta syyttäjänä toimineet vastaajat kokivat nopean toiminnan syyttäjänä toimimisen riskinä kehittymiselleen. Selkeiden kuvioista huomioitavien seikkojen lisäksi koko prosessista ilmenee nopean toiminnan syyttäjän toimimisen monimuotoinen hyödyntäminen. Toimenkuva edustaa eri lähtökohdista sitä tarkkaileville syyttäjille erilaisia mahdollisuuksia. Nopean toiminnan syyttäjän toimimisen mahdollistaminen lyhyiksi ajanjaksoiksi avasi uudenlaisia mahdollisuuksia toimenkuvan hyödyntämiseen. Työpaikan ulkopuolisen elämän tarjoamat yllättävät tai ennalta tiedostetut haasteet voisivat olla helpommin kohdattavissa toimenkuvan väliaikaisella muutoksella.

Kyselyn tulosten valossa kaikissa työkokemusta kuvaavissa ryhmissä koettiin myös 3-6 kuukauden mittaisen ajanjakson soveltuvan nopean menettelyn syyttäjälle. Virastokohtaisessa vertailussa kaksi neljästä virastosta ei kuitenkaan kokenut alle puolen vuoden ajanjaksoja toimiviksi ja yli 70 prosenttia vastauksista näissä kahdessa virastossa kohdistui yli vuoden mittaisiin vaihtoehtoihin. Ristiintaulukointi eri taustamuuttujien kanssa osoittaa siis nopean menettelyn mahdollisesti soveltuvan kaikkiin syyttäjän uravaiheisiin, mutta kaikissa virastoissa tälle ei ole kysyntää tai sen tuomia mahdollisuuksia ei tiedosteta. Nopean toiminnan syyttäjänä toimimisen joustava mahdollistaminen ja sen osoittaminen voisivat hyvinkin olla keinoja, joilla tarjotaan mahdollisuus yksilölliseen syyttäjän tarpeeseen vastaamiseen. Samanaikaiset pidemmät

sitoutumiset ja lyhyemmät vierailut nopeassa toiminnassa mahdollistaisivat toiminnan keskiössä sijaitsevan työntekijän huomioimisen ja mielekkyyden varmistamisen henkilön lähtökohdista riippumatta. Valtakunnallisesti ohjatun ja yhdenmukaistetun nopean toiminnan syyttäjän toimimisen virastokohtainen muunneltavuus voisi toimia esimerkiksi juuri toimenkuvan kestossa. Toiminnan noudattaessa samanlaisia pääsääntöjä on tilanteeseen helppo mukautua ja toivottua työtaakan valtakunnallista tasaamista helpompi suorittaa. Alueellisten virastojen yhdistyessä on nopean toiminnan resurssien jakaminen myös helpompaa. Organisaatiomuutos tuo valtavasti uutta käytännön tietoa tapahtuessaan liittyen myös nopean toiminnan muunneltavuuteen. Kehitysehdotus sisältää aikaisemmat tekstikappaleet kiteytettynä nopean toiminnan syyttäjänä toimimisen ajanjakson muunneltavuuden syyttäjän lähtökohtien perusteella. Huomioiden syyttäjän intressit nopeassa menettelyssä toimimiseen saadaan tehokkaasti ja mielekkäästi toimiva yhtälö ja huolehditaan tehokkuuden keskiössä toimivasta työntekijästä.

Lähteet

Painetut

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Hinkkanen, V. & Mäkipää, L. Suomalainen kriminaalipolitiikka. Näkökulmia teoriaan ja käytäntöön Tapio Lappi-Seppälän juhlakirja. 2013. Helsinki: Forum Iuris.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6. uudistettu painos. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jokela, A. Rikosprosessioikeus. 2018. 5. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy

Karttunen, T., Laasanen, H., Sippel, L., Uitto, T. & Valtonen, M. Juridiikan perusteet. 2015. 5. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A.-M., Ojala, T. & Rautio, I. Rikosoikeus. Helsinki: Sanoma Pro. Neljäs painos 2013.

Lappi-Seppälä, T., Niemi, H., Sirén, R., Salmi, V., Kainulainen, H., Lehti, M., Honkatukia, P. & Sipilä, N. Rikollisuustilanne 2010. 2011. Helsinki: Oy Edita Ab.

Melander, S. EU-Rikosoikeus. 2015. 2. uudistettu painos.

Melander, S. Rikosoikeus 2010-luvulla. 2010. Helsinki: Forum Iuris.

Tapani, J. & Tolvanen, M. Rikosoikeuden yleinen osa vastuuoppi. 2013. Helsinki: Talentum.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Yläne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 3. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura Ab.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Otava.

Sähköiset

Frände, D., Helenius, D., Hietanen-Kundwald, P., Hupi, T., Koulu, R., Lappalainen, J., Lindfors, H., Niemi, J., Rautio, J., Saranpää, T., Virolainen, J. & Vuorenperä, M. Prosessioikeus. 2016. 14.2.2018. <https://fokus.almatalent.fi/teos/BAXBBXATJFCBJ>

Iivari, J. 2007. Rikos- ja riita-asioiden sovittelijan opas. Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino Oy. Viitattu 27.4.2018. <https://thl.fi/documents/10531/162021/Rikos-%20ja%20riita-asioiden%20sovittelijan%20opas.pdf>

Lappi-Seppälä, T., Hakamies, k., Majanen, M., Melander, S., Nuutila, A-M., Rautio, I., Ojala, T., Helenius, D., Koskinen, P., Nuotio, K. Rikosoikeus. 2017. 22.2.2018. <https://fokus.almatalent.fi/teos/GAIBCXJTBF>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkojulkaisu]. Viranomaisten tietoon tullut Rikollisuus 2016, 1. Katsaus oliisiin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleen rikollisuuteen. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 8.5.2018. https://www.stat.fi/til/syytr/2013/syytr_2013_2014-05-06_tie_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Syyttäjän ratkaisut [verkkojulkaisu]. 2013. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 8.5.2018. https://www.stat.fi/til/rpk/2016/13/rpk_2016_13_2017-03-23_kat_001_fi.html

Tolvanen, M. & Kukkonen, R. 2013. Esitutkinta- ja pakkokeino-oikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

Virolainen, J. & Pölönen, P. 2003. Rikosprosessin perusteet. Almatalent. Talentum Media. 14.2.2018. <https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/JABBJXCTCF>

Virallislähteet

Esitutkintalaki - Kommentaari. 2014. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu Viitattu 20.4.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86666/Oppikirjoja_21_esitutkintalaki_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 689/1997

Laki syyttäjänlaitoksesta. 13.5.2011/439.

Oikeudenkäymiskaari. 4/1734.

Poliisilaki. 22.7.2011/872.

Rikollisuustilanne 2016. Poliisi. 16.2.2018. <http://hdl.handle.net/10138/191756>

VKS:2016:5 Esitutinnan rajoittaminen. 2016. Viitattu 20.4.2018. <http://www.vksv.oikeus.fi/fi/index/julkaisut/jaohjeet/valtakunnansyyttajanyleisetohjeet/esitutkinta/vks20165esitutinnanrajoittaminen.html>

1995/82 Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista alioikeuksissa koskevaksi lainsäädännöksi.

Kuviot

Kuvio 1: Virasto jossa työskentelen.....	43
Kuvio 2: Olen toiminut syyttäjänä.	43
Kuvio 3: Nykyistä työtehtävääni kuvaa parhaiten.....	44
Kuvio 4: Nopean toiminnan syyttäjälle sopivin ajanjakso tässä työtehtävässä.	45
Kuvio 5: Nopean toiminnan syyttäjälle sopivin ajanjakso tässä työtehtävässä, ristiintaulukoituna työkokemuksen kanssa.	46
Kuvio 6: Nopean toiminnan syyttäjälle sopivin ajanjakso tässä työtehtävässä, ristiintaulukoituna virastojen kanssa.	47
Kuvio 7: Nopean toiminnan aloittaminen parantaa viraston kaikkien asioiden läpimenoaikaa, ristiintaulukoitu virastoittain.	48
Kuvio 8: Päätoimisesti nopean toiminnan ratkaisuja tehdessäni ammattitaitoni kehittyminen muilla osa-alueilla vaarantuu, ristiintaulukoituna työkokemuksen kanssa.	49
Kuvio 9: Valtakunnallinen malli nopeaan käsittelyyn on aluekohtaisia malleja parempi vaihtoehto, ristiintaulukoituna virastoittain.	51
Kuvio 10: Nopeaan toimintaan liittyvää yhteistyötä poliisin kanssa tulisi kehittää, ristiintaulukoituna virastoittain.	52
Kuvio 11: Nopean toiminnan syyttäjänä toimiminen vaikuttaisi työssä jaksamiseeni.	53

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake	60
-----------------------------	----

Liite 1: Kyselylomake

Nopean toiminnan
haasteet ja mahdollisi